

Fóia enciclopedică literară lunară.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria 12 coróne
 Pentru România și străinătate . . . 17 franci

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiunile de 3 orí ce conțin cam 150
 cuvinte 6 coróne; până la 200 cuvinte 8 coróne
 și mai sus 10 coróne.

Tot ce privește fóia să se adreseze la Redacțiunea și administrațiunea Revistei Ilustrate în Șoimuș p. u. Nagy-Sajó.

De noroc!

(Veți ilustrația).

— „Ne dai cu cărțile leliț-o?“
 O întrebă ele rugător,
 — „Cum nu drăguț“ — le răspunde
 Țiganka, la rugarea lor.
 Și ca cuprinsă de-o nspirare
 Imparte cărțile de joc,
 Și ele tremurând așteptă
 Ca să le spună de noroc.

— „O! spune-mă“ o întrebă una
 C-un glas sfios, tremurător,
 De lacrimi strălucescu-i ochii
 În tremuratul pleoapelor —
 „Mă are dragă . . . și-n viață
 „Putea-voi fi vre-odată a lui . . . ?
 „Orî n'a uitat . . . ? Ce spune cartea . . . ?
 „O! spune-mă tot ce poți se-mă spui . . . ?“

Țiganka cărțile împarte,
 Le-așază rînd pre rînd la loc
 Și încetîșor dînsa-i șoptesce:
 — „Copilă dragă, n'ai noroc
 „Aici e el . . . de tot departe
 „De tine . . . nu-l mai aștepta
 „El te-a uitat . . . O! nu mai plînge
 „Încercă și tu al uita!

Și multe multe îi mai spune
 Țiganka-n glasul ei dulceag . . .
 Vrajită, d'efiori cuprinsă
 Stă ascultându-o cu drag
 Apoi o rógă — cam năivă,
 Cu-un rușinos și blând suris:
 — „Dică că-i frumos? . . . Vrăjește dragă,
 „La nópte se mi-l ved în vis . . .“

Copila simte că o-necă
 Flânsul . . . și sufletu-i sdrobot
 O vorbă nu-i în stare-a zice,
 La al țigancii prorocit
 Și în suspine dureroase,
 Se sbate sinu-i sbuciumat:
 Se credă ore că țiganka
 La spus din cărți adevărat?

— „Se aud?“ — întrebă cealaltă —
 „Știi-mi-ai și mie proroci:
 „Eu n'am iubit pre nime încă
 „Când voi iubi, iubit-oi fi?“
 Și visător se uită'n zare
 Cu-un farmec dulce plin de dor,
 Par' că-ar voi cu o privire
 Se-și vadă-ntregu-i viitor!!

Țiganka cărțile împarte,
 Punîndu-le la locul lor
 — „Tu vei fi foarte fericită
 „Și norocósa în amor . . . !
 „Un craiu frumos ca din poveste
 „Te va 'ndrăgi copila mea,
 „El e frumos ca un luceafăr,
 „Tu ești frumoasă ca o stea . . .“

Autotipia chromotipografică.

Se privim o carte tipărită și ilustrată în o tipografie ajustată după cerințele timpului modern și se o comparăm cu „Biblia pauperum“, una dintre puținele cărți, cari ne-au rămas drept document despre tipărirea cărților cu table de lemn; vom sta uimiți și vom admira diferența enormă și progresul colosal ce s'a făcut pre acest teren.

Unde sunt literile de lemn tăiate pagină de pagină în câte o scândură? Unde literile mobile introduse de tata tipografilor Ioan Guttenberg? Au dispărut pentru a face loc literilor de metal cu ajutorul căror ați obținem tipăriri admirabile.

Dar istețimea omenescă nici cu atâta nu s'a mulțămît, ci a mers și mai departe. De pre literile culese și aședate șir de șir columnă de columnă, își fac clișeurî, stereotipe, și cu ajutorul acestora folosind presele și mașineriile ingenioase de ați, tipăresc în o oră atâtea esemplare, încât Guttenberg — dacă ar vedea acésta — nu și-ar crede ochilor proprii.

Nu am de gând a mă ocupa la acest loc cu progresele făcute pre acest teren și cu fazele istorice prin cari a trecut tipografia, ca se ajungă la acel grad de perfecțiune la care stă ați, ci vreau pe scurt a aminti cum se sevășesce ați ilustrarea opurilor în colorî pre cale tipografică.

Tipărirea în colorî e aprópe de o etate cu tipografia. La anul 1520 găsim urme de tipăriri în diferite colorî, mai cu samă inițiale, podóbe etc. Cu finea secului 16 au început ómenii éráși a se ocupa mai mult cu perfecționarea tipografiei ca atare și astfel tipărirea în colorî a rămas în stadiul „quo ante“ ba numai la călindare se mai folosea câtva. La începutul secului 19 însé (prin deceniul al treilea) când s'a început a se pune pond mai mare pre executarea artistică a diferitelor tipăriri, afise, placate etc. tipărirea în colorî începe a progresa cu pași repeđi. Ați a ajuns la o perfecțiune atât de mare, încât de multe ori emuléză cu penelel celui mai bun pictor. Tipărirea în colorî se face pre dóuë căi și anume: pre cale tipografică (chromotipografie) și pre cale litografică (cromolitografie).

Planșa colorată, cu carea este împodobit numărul present al „Revistei“ este executată pre cale chromotipografică. Executarea acestor felii de ilustrațiuni e complicată și chiar pentru aceea

și scumpă. De aici vine lipsa de chipuri colorate și raritatea planșelor colorate în revistele nóstre.

Procedura e următórea:

Portretul sau ilustrațiunea carea voim a o avea în colorî, mai întâiu, tot pre cale fotografică, o desfacem în linii sau puncte fórté dese, așa, că abia le putem observa (autotipiă). Acésta este neapărat de lipsă ca se póta fi acomodată pentru tipărirea, căci altcum nu ar putea primi colorile necesari. După acésta pregătim apoi clișeele de lipsă pre diferite place, dintre cari prima este placa în carea sunt ridicate numai conturile ilustrației. Pre a dóua placă cu aceeași ilustrațiune sunt mai ridicate numai acele partiî, cari sunt a se obduce cu colórea galbină; pre a treia numai partiile, cari sunt a se obduce cu vénéț, pre a patra cele cari vin colorate cu roșu și în urmă pre placa ultimă, carea obduce colórea négră, sunt ridicate umbririle și liniaturile necesari. La tipărit se procede apoi așa, că esemplarele tipărite cu placa de contură se tipăresc pre rënd cu cele colorate. Prin colórea galbină, pre conturi se obduce tot aceea ce va fi galbin. Pre acésta, după ce s'a uscat, se tipăresce placa vénéț, prin carea, în urma combinării colorilor, galbin și vénéț, am mai câștigat și colórea verde. Acum urméză colórea roșie. După ce sunt gata, esemplarele ajung sub placa négră cu carea ilustrația e gata. (Veđi ilustrația nóstră). „*Româncute din Năsăud*“.

Ați e fórté lătită chromotipografia în trei colorî (galbin, albastru, roșu) și că aplicarea acestora e destul de reușită, ne-o arată planșa nóstră, executată în tipografia C. Csallner în Bistrița, carea represintă „portul românesc dela Năsăud și jur“.

E lucru natural, că cu cât se folosesc mai multe place și mai multe colorî, cu atât e mai remarcabilă nuansarea și cu atât mai frumósă ilustrația. A folosi însé 15—20 place, însemnéză a face cheltuieli horibile, din care causă întroducerea chromotipografiei cu trei colorî este îmbrățișată de cele mai multe tipografii din țară și străinătate.

Unde e vorba de colorî multe, nuansări nenumérate, acolo nu mai întrebuintéză tipografi procedura chromotipografică, ci se folosesc de cromolitografie, despre carea cu altă ocașiune.

J. N. P.

PRIMA DURERE.

— Novélă originală de o *Albă-Iuliană*. —

Învértind cu o órecare nervositate, un lucru fin, o broderie, începută, o vedem ședënd în mica ei odăiță, în mijlocul unui aranjament simplu cu gust, și de o curățenie esemplară. De-odată, plină de nerăbdare, aruncă la o parte ocupația sa; și cu fața aprinsă de alterațiunea internă, își îndréptă privirea în direcțiunea ușii: I-a părut, că aude bătënd cineva la ușă: »Acesta este el!« șopti în sine, și cu ambele-i mâni apăsă pe inimă, încercând a ascunde astfelu palpitarea ei vehementă; în o vóce sficósă, abia audibil, șisă: »întră«, urméză o mică pausă, dar ușa nu se deschide. »Dómne cât sunt de tóntă« își șisă dênse șie-și, și începù a ríde cu hohot pentru neatențiunea sa proprie: Cánele Lord, carele durmea liniscit la piciórele stăpânei sale, își ridică capul, cu o privire îngrijată; spăriat fiind de rísul, ce-l desceptă din somnul lui dulce. De-astădată însé, de puțină atențiune fù împărtășit animalul fidel.

Se încercă a continua broderia, începënd cu mai mare diligență, însă índeşert e tótă încordarea, astăđi contra datinei nu merge lucrul. Incepe și éráși il depune.

Dând curs liber ideilor ei tulburate de-odată involuntar, privirea ochilor ei frumoși și de o nespusă blândetă se opresce la tabloul ce atérná vis-à-vis de ea, și carele represintă, o tineră păreche în gondolă.

»D-ne, D-ne, cât sunt de fericiți!« supină dênse, și în jurul buzelor ei círeșii, se ivi un zimbet amar, ce dispărù cu repeguinea fulgerului, ca urma lui se fie cu atât mai adéncă: La vederea părechii plutitóre, ilusii dulci și seducátóre o încunjurau, pe cari ea, în durerea ei ascunsă, le alungă cu o pasiune naivă, ca și copilul ce în jocul lui sburdalnic, alungă cu plăcere și pasiune vedită, fluturașii frumoși, cu colorî strălucitóre. O! da, câte momente scumpe și neuitate îi causeră și ei acei fluturași aurii, — pentru că fiecare îi era câte o dorință innocentă a iubirii ei înfocate.

Pentru-căea »iubea«. Acest cuvânt mic și neînsemnat la aparință, însă mare și puternic în realitate, era adénc gravat în sufletul ei curat. În butul anilor tineri, inima ei simțea o iubire sinceră, profundă și mistuitóre. Acésta era prima ei iubire și durere.

Conform unui lotru curajos, fără șgomot, și fără de-a fi ob-

servat, se furișă acest simțământ în inima ei neesperată. — Amor, sburdalnicul »amor« își înfipse cu o dibăcie rară arcul seu, uneori isvorul fericirii pământesci, durere însă în celea mai multe casuri vârful lui este plin de otravă, de triste și nefaste urmări.

Iubirea ei curată, nu a fost efluxul unui moment, nu s'a născut din interes combinat — nu — nu — de un interval de timp îndelungat cunoscuse ea pe acel june înalt, svelt și de un caracter și o bărbăție rară; în jurul căruia și de astădată cugetele ei, se concentrară în sborul lor. La prima vedere simți un nu știu ce, o impresie puternică, simți pentru prima dată inima pălpitând cu vehemență — și se simți atrasă de o simpatie neexplicabilă față de străina ființă.

Și cum nu, când de-odată îi stă înainte idealul ei întrupat.

Un june înalt tinăr, cu ochi strălucitori ca doi luceferi, adumbriți de pleoape lungi sub o frunte bine făcută, peste cari undulau a lenea, bucle mari și negre ca abanosul, cu deosebire zimbetul lui dulce, însoțit de o voce curată ca isvorul cristalin, ce șerpuesce tainic printre miile de petricele — astfelu — apar două șiruri de perle albe, sub mustăcișora lui de o coloră lucitoare neagră, despre care îți venea se crești, că fiecare firicel e crescut la locul seu. Sub impresia atâtor farmece întrupate într'o ființă viie, nu-i mirare să se închine și se capituleze inima — unei copile, plină de spirit, vioiciune și de focul tinereții.

Prima dată viu atinsă, mai apoi simți un fel de stimă și o plăcere nespūsă, cetind cu deosebită atențiune drăgălașele foiletone eșite din mâna cu condeiul lui expert.

Un timp orecare nici dēnsa singură nu sciea ce se creșă.

Se iscă o luptă teribilă între minte și inimă. Se încercă a înneca străinul simț, ce cu fiecare moment se înrădăcina tot mai mult și cu mai mare putere în sinul și până atunci liber de norii furtunei tinereții, nu voia a crede, șie-și — până când fără putere se vedu desarmată, fu silită a capitula contra ambiției.

Nu, își credea singură, până în momentul când simți, că fiecare palpitare a inimei sale, e numai a lui, și că focul primei iubiri o cuprinsese până la extrem.

Și ei, el ființă iubită și adorată, el idolul visurilor sale, el față de care simți, că îi este idealul — viața și fericirea ei — el — era tot cel vechiu . . . egal, în purtare cu fiecare, rece fără interes deosebit — astfelu se purta totdeauna cu tactica lui exemplară. Era iubit de întreaga societate pentru vioiciunea și modestia lui fină.

Ei îi părea, că inima lui e din aur, ce nu rămâne impresio-nată, de nici o flacăra. O! și ce nu ar da ea, când flacăra iubirii ei ar fi aceea, în căldura careia să se topescă inima lui metalică.

Ce fericită ar fi dēnsa atunci. Dar îndeșert! Inima de aur, rămâne rece, la rașele iubirii ei și focul cu flăcările mistuitoare concentrate spre inima lui recad fără rezultat — el nu simte, inima lui rămâne strălucitoare, însă fără simțire.

Cugetul, și acēsta ideie tristă, o făceau se simță dureri inconsolabile. Mai bine ar prefera — se vadă față lui severă și serioasă aprinsă de focul iubirii. Dar nu . . . nu se pōte. Acest cuget făcu să se întunece fruntea ei de regină, de nori grei și negri a primei dureri, acea frunte senină, pe care, rașele sōrelui ce se străcurară prin geam, îi încoronau bucele ei aurii. Și până ce sōrele zimbitor își da curs liber prin acelea fire fine ca mētasa — sărutând cu plăcere neconturbată vișele bogate, ce atērnau până la briu, în jurul buzelor ei, frumoșe, se ivi un zimbet dureros, la aparință, ce se fini cu un suris abia vizibil. A fost o dulce rază a speranței, ce sbura prin inima ei. Involuntar își reflectă în memorie acelea timpuri fericite, și momentele dulci petrecute în societatea lui, îi veniră aminte tōte copilăriile ce le-a comis, și despre care el ridea cu atâta plăcere.

Deodată îi veni ceva aminte, la ce simți cum îi palpită inima de tare. Era o frumoșă și, cu rașe de sōre strălucitoare. Ei erau ambii în grădină, aerul părea îmbalsamat de parfumul floricelelor nevinovate — se preumblau prin cărările unde rosele se întreceau

prin frumșeta lor, și fără de a le da atențiunea cuvenită treceau conversând vioiu.

Deodată, dēnsa erupe într'un rīs naiv cu hohot mare.

»Așa-i, se sci că imi faci complimente colosale«.

»Repet« dīsă el cu vōcea lui sonoră, „că de aș putea iubi pe cineva, acel cineva ai fi numai d-ta“.

Ea — rīsă de nou — și-l întrebă cu ore care curiositate:

»Ei și ce a greșit cea cu ochii negrii?«

„Nu neg, răspunsă junele serios, că am consimțit și ținut mult la dēnsa, însă astădi stau departe. Eu nu pot merge pe calea ce percurge dēnsa, prevēd că e mai bine așa, mai ușor se vindecă rana după ce ai simțit că ești înșelat; am avut o școlă bună, imi va servi în viitoriu de exemplu. „Aici se opri deodată ca și când o durere adēncă l'ar fi sguduit.

În acelea momente, a tristei revocări în memorie, și a mutei dureri, îți venea se-l tot privești, pe față-i cu espresia adēncirii, era mai mult ca frumos, și ea simți cum inima și sufletul ei sunt pierdute — în privirea acelui june trist. Astfelu îl admiră uitată de sine timp îndelungat și până când ea se desceptă: . . . junele — s'a fost dus.

Acēsta era resuvenirea, ce îi scōsă un zimbet dulce, și la a cărei reamintire față ei frumoșă se înveseli pe un moment.

De atunci el nu mai aminti cu un cuvēt acest punct.

Deși ea ardea de dorul de a sci mai departe, de a afla ade-vērul — dar nu — astădi buza lui e mută.

„Ah! de m'ar iubi“, și la acest cuget o roșētă de flacăra îi trece peste față ei jună.

„Sau dōră mă și iubesc, numai nu-mă spune, se teme de a dōua amăgire? Se îi spui ce simțesc eu? ore m'ar primi cu brațe deschise? Au nu el mi-a spus, că de ar putea iubi pe cineva, acel cineva aș fi numai eu? Ah! ce fericită aș fi atunci, pentru că eu simțesc, că aș muri cu drag pentru o îmbrătoșare, și un sărut dulce din partea lui.

Acēsta rază slabă a speranței amăgitōre, o făcu se simță un ce tainic și față ei străluci, cu o orecare îndeștire. Astfelu pierdută în cugetele sale când senine ca albastrul ceriului, când întunecate și morōse ca nōptea durerii, se aședă pe sofa din apropiere și cu ochi visători privi în lumea ideală, visând mai departe despre durerea, dorul și suferințele ei. În espresia feței sale putea-i ceti ca și într'o oglindă, „totul“ ce se petrecea în internul sguduit.

Incetul cu incetul dispărū zimbetul senin și vesel de mai înainte, tot așa și trāsurile fine triste — dispărură fără urmă! — Fața, cu puțin mai înainte albă ca neaua, se aprinsă cu vehemență și ochii visători schinteiau fulgeri. Aruncă cu furie bucele blonde aurii la o parte și sări cu foc din locul ce-l ocupasă.

Dar' nu! Nu am se mă tradez! Nu va sci cât îl iubesc. Nu voiu. Astfelu simți ea, că îi șoptesce vōcea ambiției sale. Voiu ascunde totul, și voiu ride atunci, când inima mea va sângera. Nu am se mă dimit nici odată nu — nu — mai bine prefer se mor sub greutatea și povara durerii, decât se-mi uit de ambiția mea.

Astădi și așa va pleca de aici, se va duce, și — și — cine scie ce va mai urma? Pōte nu mai am să-l vēd nici odată, ofta dēnsa trist și vōcea ei suna nespūs de lugubru! Și pōte — de nu'l voiu mai vedea — am se'l uit, adaugă dēnsa dureros.

Ah ce! dīsă mai departe plină de mândrie, voind a se smulge din brațele durerii — voiu se fiu tare — nu-i permis se scie, că sufēr pentru el.

Se încercă a ride — asupra poziției propriie — nu prea favorabilă, regreta însă că totul ce e forțat în lume, nu e durabil, cu atât mai vērtos dispoziția sufletescă forțată, e un ce grozav. Astfelu a dispărut și la dēnsa curajul, puterea, voința prea multă și pre marea încredere de sine. Inima suferindă începu de nou a bate, dar ea întonă cōrdele ei celea mai dureroșe și triste sub impresia vōcei de suferință, ce inima a întonat puternic, poziția ei deveni éraš și melancolică și indispușă.

De-odată începù o luptă teribilă, lupta cu sine însăși, care este știut, că e cea mai grea în viață.

Puternic este cel ce învinge leul, brav e soldatul ce învinge, însă cel mai tare este acela, carele se învinge pe sine însuși. Acesta este adevăratul sacrificiu, ce putem aduce pe altariul iubirii noastre.

Acuma sinul ei fraged, începù a palpita încât îți părea că e prea îngust locul inimei, care se sbătea puternic, până ce se ivi sfântul isvor de mângăere și lacrămile începură a curge în șir de brăzdând de-a lungul fața ei de martiră, carea în clipitele de estă sul durerii, îți părea că e a unui înger, carele a coborît în jos din sferele înalte, spre a pătimi alătura noastră a celor muritori. Fără de a sci, murmură cuvintele: »El se duce, și eu nu am se-l mai ved«. De-odată aude bătând la ușă, spăriată sare în sus, și-și șterge lacrămile ferbinți.

Ușa se deschide și el apare întrând. Până când simți mâna ei într'a lui, i se părù că visază numai, și se temu se nu trecă visul frumos prea repede, ca realitatea brutală și amară se apară éráși învigorătoare.

„Au dóră pățimesci? — se auđi vócea lui sonoră sunând — de astăđi îmi parî nespun de palidă“, o întrebă el cu gingășie: „Nu că ași fi togmai mai suferindă, răspunsă dēnsa, încercând a simula față veselă, dar astăđi am avut dureri de cap“. Și spre a trece dela acest obiect, trecù conversația la o serată ce avù loc în ăilele trecute.

După un interval óre-care, junele deveni serios, și pășind înainte ei, o întrebă cu tonul celui ce simte profund. „Știi aceea iubita mea, că eu am venit astăđi aici pentru a-mi lua rămas bun“.

„Intru adevăr, așa de repede Te duci?“ răspunsă dēnsa, cu un suris plin de durere.

„Nu o fac cu drag, martor mie D-đeu, însă sum silit a merge, timpul meu liber a espirat, și datorința mă rechiamă. . . . am se merg. Vai! și cum nu ași face-o! Cum ași rămânea de fericit aici! Cum ași rămânea de fericit aici. Simț că'mi face nespun de bine a sta, a fi, și a petrece unde mă cunosc toți, și unde mă iubesc toți“, răspunsă junele plin de măhnire.

„Și nu ai gând se te mai reîntorci cândva?“ întrebă dēnsa involuntar? „Posibil... fu răspunsul, însă mie-mi spune ceva intern, că

între noi acesta va fi ultima întâlnire. Eu merg și d-ta vei merge de aici, și cine scie, dacă sórtea voesce se ne permită ca se ne mai întâlnim. Cine póte privi în misteriosul viitoriu“. Junele părea a fi trist, vócea lui sunà dureros, ce făcu ca inima fetei să se sgudue până în temelă. Îi se părea, că îi tremurau genunchii, abia mai putea se o țină piciórele, se simți așa de debilă, de fù silită a se rēzima de o mobilă din apropiere. . . Urmă o tăcere mută. . . în puține clipe durerea crescù până la estrem. . . Ea îl privi adēnc și nu-și mai putù lua ochii dela fața lui ce era expresia durerii însăși. Ah! cum ar fi dorit a cădea la sinul lui și ai spune: Nu merge! nu mă lăsa aici. . . sau tu nu veđi? nu simțesci, că eu te iubesc, că nu pot fi fără de tine. Dară ambiția eternă rece și domnitóre, sună de nou la urechia ei aprinsă, și fața ei deveni éráși zimbitóre.

„Și după-ce voi fi departe, scumpa mea, spune-mi mai cugetavei la acel june? a cărui cugete tóte vor fi numai la d-ta. . . Asta-i totul ce-ți cer, la ultima noastră întâlnire. Nu e mult dela d-ta se-mi promiți, însă pentru mine va fi un suvenir păstrat ca clenodiu, păstrat cu sfințenie, fie depártarea cât de mare“.

La auđul »adioului« pătrunđetóriu, ea rămasă ca o statuă înainte lui, fiecare cuvēt exprimat de el îi părù un balsam pentru inima ei ce gemea sub povara durerii. Îi era deja pe buză cuvētul de tradare, un moment încă, și inima ei esplodezá, dară étă ambiția cu umbra ei de mórte întunecă voința inimei, ce rămâne sângerând de durere! Pe când junele îi strânsă mâna de adio — numai atâta i-a putut spune: „Dute cu D-đeu. . . se fi iubit și acolo, precum ai fost aici!“

Și când s'a vedut singură, i-a părut că el i-a scos și inima din sîn, și a dus-o cu el, simțea o durere neesplicabilă în tot internul ei.

Sunetul pașilor lui, îi părea mai lugubru, ca și când și-ar auđi bătându-se cuiele sicriului ei propriu. L'a petrecut cu privirea ei mórta până o năpădiră lacrămile, și întorcându-se în odaia sa, se aruncă pe locul ce ocupasă el, plângând amar, ca și când ar voi a desvâli aceluia obiect »totul«, ce în ambiția ei prea mare nu a spus, aceluia, care l'a iubit în lume mai presus, de tóte — mai mult ca pe sine.

Ursita mea.

Lacremile orî la cine
Când am putut le-am sbicit
Ér a face rău la altul
Nici odată n'am găndit.

Încă eu am fost ursită
Se am parte tot de rău
Se fiu vecinic ocărîtă
Lacreme se vērș mereu.

Maria Ciobaș.

Peste punte.

Îți aduci Ilean' aminte,
Când mergeai la vie 'n cóstă?
Diceai c'ai dat d'o năpastă
Căci ne-am întâlnit pe punte.

Era 'ngustă ard'-o focul
Tu zoriai să scapi mai iute,
Io-mi luai avēnt pe punte,
Căci a dat de min' norocul.

Nu sciu cum îns'am lucrat
Ca să poți trece mai bine,
M'am atins puțin de tine
Șai rămas c'on sērutat.

Sabiș.

Ion fecior de domn.

— Legendă istorică. —

O mie trei sute nouăzeci și doi
Fost'a anul, care nu l'am vădut noi
Dar l'au vădut alții, ai noștri strămoși
Erau pre atunci foarte curăgioși;
Când se rostea'n lume numele „Român“.
Toți sciau că el este al lumii „stăpân“,
Pre acele timpuri și în acel an,
Precum Borsay Paul — un istorican
Spune că Sigismund, rege unguresc
Dechiară lui Mircea, rege românesc
Resbel — și cu ôste asupra-i porni
Dar „Spondan“ ne dice, că nu-l birui,
Căci p'acele timpuri, cum ne spun bătrânii,
Erau bravi, și minună făceau ei Români
Și'n orî ce bătae cum ér ne spun bătrânii
Pururea băteau și'nvingeau Români
Acest rege ci-că, cum legenda spune
Era frumos, tinër și cu bun renume
Ostașii 'și găti
La resbel porni.

Ajungând la Deva regele iubit
Cu ôstea întrégă aci a odihnit
Ostașii fac focuri, gata a lor cină,
Ér regele șede la lumină lină
Ce luna aruncă peste muritorii
Și gândesce vesel l'al seu viitorii.
Și ca se-și petrecă pre nopțe au adus
O Româncă nobilă, un înger de sus
O fetiță d'albă ca o floricea
Ne-atinsă de sóre, ne-atinsă de nea,
El decă vădut'o un dor l'a cuprins
Un dor, o scântee sufletu i-a aprins.
Și simțindu-se mic, slab înaintea ei
Ii dîsă: „fetiță ochișorii tei
Mult m'au fermecat

Dă-mă un sărutat
Căci ca și viața, așa te iubesc
Și viața chiar de vrei mi-o jertfesc
Porumbiță pentru tine
De mă iubesci tu pre mine.
De tine m'a-și despărți
Numai dacă aș muri.
Intinde-mi dar fericire
Ingerași dulce din fire
Peptul fetei s'aprindea
Ochiu la pământ țintea
Dar tot par'că nu'l credea
Se făcea că cugeta
Și pre urmă cuvânta:
„Dar de cumva vei uita
Ôre când, tu vorba ta
Ce se fie a ta pedepsă...?”

Regele zimbesce fruntea își apasă.
Și-i dîsă: fetiță, eu îți jor,
Că cu tine numai voi se mă însor.
Dar rogă fetiță pre un Dumneșeu
Ca se pot învinge pe dușmanul meu,
Se m'ntorc la tine cu cap coronat,
Tu se fi regină și eu împărat!“

Fetița tresare se uită în jur
Ș'o lumină tainică pre ei încunjur'
Regele o strânge la pept ș'o sărută
Iar ea mai frumósă decăt stele o sută
Se scólă și-i dice: „eu te voiu iubi
Decă mi jurî că nici când nu mi părăsi
Și de-mă vei spune unde și-în care parte
Voesci ca se mergi, și cu cin' te-i bate?
De ce lege ești? Curat se-mi spuî mie,
De voesci se fiu, eu a ta soție
Și încă pre urmă eu voiu fi a ta
De vei recunósce fructul ce va da
Acésta întâlnire — vrei asta orî ba?“
Regele îi dice: „Draga mea leliță
Merg se alung turcii de pre la graniță
Se-i risipesc iute, se-i suflu în vânt.
Se le stâng viața de pr'acést pământ,
Rógăte tu dragă, rógăte pentru mine
Ca se'ving păgânii și se viu la tine
Și apoi mai multe eu îți oi spune ție
Și tu'mă vei fi scumpa și dragamă soție!“
Dicând astea dînsul o privescé'n față
O strînge la peptu-i, o strînge în brațu,
Și în raiu ferice ambii se simțiau,
Și'n tăcerea nopții veselî adurmeau...

Đina se lațisă pre'ntinsul pământ
Noptea se'ngropasă în tristul mormânt
Luna apusese, sóre răsărise
Regele, ostașii la luptă pornisă
Merg înainteză, dobele resună
Căi sar, nechiază, trompetele sună,
Iată-i față'n față cu Români simei
Carî'i așteptase ca și nesce lei.
Lupta se întinde și e sângerósă
Privindu-o simți-ai un fior greu prin óse
Din ambele părți săgeți șuierau
Din ambele părți, tunuri bubuiau
Șburau lănci, topóre, în vânt aruncate,
Ș'apoi le vedeai cum recădeau turbate
Preste bravii voinicii, preste flórea țerii,
Stângând a lor viață, vârsându-le creerii
Mai pe urmă éta-i pept la pept se bat
Sórele apune roșu înfocat.

Dar în dimineța đilei următóre
Când ér răsărise înfocatul sóre,
El găsi înveseliți
Pre Români osteniți.

Regele se 'ntorce cu ôstea-'napoi
Trist precum se'ntorce omul din răsboi,
La Deva sosesc, pușin odichnesce,
Fetița o chiamă și astfel îi grădesce:
„Dalba mea fetiță, n'avusei noroc,
Mulți feciori d'ai mei, cădură în foc,
Multe mame astăzi plâng în țara mea!“
Astfel dicea dînsul și mi-o săruta,
Ér fetița dalbă ea tot întreba:
„Rege mult iubite când ne-om cununa?
Căci dela plecare și până acum

Eu în totă đina ț-am căutat în drum.
Căci îni era frică scumpul meu bărbat,
Ca se nu te perd, căci reu te am visat.
Sabia-ți cea nouă
Era ruptă'n două
Ér eu despletită
Plângeam amărită
Și te tot căutam
Dar nu te aflam!“
Astfel grăia fata și tot suspina
Și-i dicea: „iubite când ne-om cununa?“
Regele i respunde: „taci nu suspina
Căci n'a sosit vremea de a ne cununa,
Ôstea'mă este gata numai se pornesc
Remăi sănătósă, eu mult te doresc!“
„Vai! batăte Dumneșeu
Ai mâncat sufletul meu
Vorba ta cea ticălosă
Mă făcu nenorocósă
Mamă sunt! mai înșelat
Și se fie al têu păcat!“
Astfel fata glăsuia
Și amar se tânguia.
„Taci fetiță dragă, đisă atunci el
Școțând de pre deget frumosui inel,
Na semmul acesta, na acest inel,
De vei nasce fiu se vinî tu cu el
La Buda'n cetate unde locuesc
Se mi-l predai mie ca eu se îl cresc.
Și decă se întrî nu te vor lăsa
Tu atunci inelul le vei arăta
Și li spune că voesci,
Cu regele se vorbesci,
Taci și nu te năcăji
Eu de tine voiu griji!“
Apoi dulce o săruta
Și cu ôstea lui pleca
Iară fata rămânea
Supérată'n voia rea.
Ca și omul care își perde
Din lume orî ce nădejde.

Nouă luni trecură dela întâlnire
Fetița bolnavă zăcea făr' simțire
Iar când se trezesc, se-nșănătoșeză
Ce se veđi minime, ea nici nu viséză
Avea lângă dînsa în légîn culcat
Un mic prunc, în alb înfășat
Péru i ca de aur, ér pe fața lui,
Se zărea lucirea a'ntreg ceriului.
Ingerii din ceriuri jos s'au coborit
Se-l vada pre dînsul aci au venit
Și de-a lui frumosețe mult se minunară.
Și lui Dumneșeu așa-i cuvântară:
„Dómne mult frumosu-i pruncul mititel
Nu-l lăsa om Dómne ci fă-l ingerel,
Căci în ceata noastră el s'ar potrive
Și în chorul nostru pre tin' te-ar mări!“
D-șeu le dîsă: „O! ingeri iubiti
Se vă spun dorința-mă ca și voi s'o sciți
Pruncul despre care îni vorbiți voi mie

Va face când crește multă vitejie
Al seu braț puternic și bine înarmat,
Il vor simți Turcii, timp îndelungat
Numele-i de aur scris în istorie
Va fi viu pururea până în vecie!
Așa dicea Domnul, ér pruncul creștea
Și până'n opt zile mare se făcea.
La opt zile mare mamă-sa 'l ducea
Ca se mi-l boteze, și nume îi punea:
„Ion“ fecior de Domn.

De atunci doi ani trecură
Multe'n lume se făcură
Mama pruncul desmerda
Il culca și 'l legăna
Și-i dicea: „tu fiul meu
Se ajungi ca tatăl teu
Se locuiești în palat
Cu corónă 'ncoronat
Și un viteaz mare ca tine
Se nu se mai afle nime
Tótă lumea se te-admire
Ér dușmanul sē se mire
Și se fugă de-a ta față
Sē se pērdă ca o cēțr
Numai tu, o fiul meu
Se rămâi ca și un deu
Numai tu, și a ta țară
Se fi-ți florî de primăvară
Se-nfloriți și se rodiți
Și în bine se sporiti
Țara ție-ți mulțămescă
Lumea se te preamărescă.
Și-al teu nume viu se fie,
De acum până-n vecie!“
Astfel dicea mama și mi-l sāruta,
Dar întro zi Dómne, în mînte-i pica
Inelul din deget mereu îl scotea
Și privind la dēnsul ea tot suspina.
La Buda se plece ea se hotăresce
Chiamă al seu frate, și-așa ū vorbesce:
„Gătesce-te frate, căci voiu se plecăm
La rege cu pruncul se îl arătăm.
Măne la fântână rufele-oi spāla,
Ér poimāne frate, la drum vom pleca.
Măne-ți lelița rufele spāla
La o fântinióră — ér pruncul plāngea,
Plāngea mîtitelul și ca se-l împace
Mama-i dă inelul, cu el sē se jóce.
Dar un corb al naibei se repede-n sbor
Spre prunc — ia inelul ca un oușor
Și cu el miș sbóră de nu se mai vede
Biata mamă își perde tótă-a sa nădejde
Chiamă al seu frate cu arcu încordat,
Care aflând corbul, a și săgetat
Dar săgēta frântă în lemn s'a oprit
Corbul cloncānesce căci nu l'a lovit.
Fratele atuncea mănios turbat
De nou arcu încórdă și a săgetat
Săgēta prin aer sbárnăe, lovesce,
Corbul drept în pept da mi-l nimeresce
La pāmēt el cade cu inel cu tot,

Mama mai crescusă par'că cu un cot,
Inelul ridică, pre deget îl pune
Și laudă pre Domnul prin o rugăciune
Apoi plēc'acasă de drum se gătesce
Și cu al seu frate la Buda pornesce
Merg voioși pre cale timp îndelungat
Până când în Buda étă c'au intrat
Unde locuiesce regele întrebară
Și aflându-l märe la el se băgară.

Regele pe tron-u-i de aur ședea
Ér coróna mândră pe capu-i sclipea
Ca un sóre mândru din luna lui Maiu
Care'nveselesce brađii de pre plaiu.
De-a drépta lui domniî pre scaune ședean
De-a stānga curtenii între ei vorbeau
Aveau ca se facă astăđi trébă mare
De-aceia venit'au domniî din depărtare
Sala era plină tot de coconași
Când étă că vine la rege-un „inaș“
„Maiestate!“ dice, „vrea se-ți vorbescă
O tineră fată viță romānescă
„Poți se i dai intrare? ori apoi se-i spun
Ca se și caute însă mai bine de drum“
Se între! se între! regele-atunci đisă
Și-n acel moment ușa se deschisă
Și pre ea intrară în port maiestos
O fetiță dalbă, cu un prunc frumos
Toți incremeniră, nu-și puteau da samă
De este aievea ce ved, sau viséză
Căci așa frumsețe, așa chip ceresc
N'au vedut ei încă decānd viețuesc
Apoi pruncul Dómne nime nu dicea
Că el este om — inger îl numea
Fetița se plēcă spre rege și-i đisă:
„Rege mult iubite étă-ți pruncu-aice
El îți dă inelul ce tu mi lai dat
In sara în care tu te ai depărtat
Și m'ai lāsāt mamă, m'ai lāsāt în jele
Luāndu-ți pre capu-ți păcatele grele
Dispune de dēnsul cum o se trăiescă
Și ține-l la tine în palat se creșcă
Trimite-l la școlă și îl fă om mare
Căci are se calce în urmele tale
Are se și urmeze pe înaltu-ți tron
Fiul teu el este și se chiamă „Ion“.

Regele ia pruncul se uită la el,
Đice și-l sārută, tu ești ingerel
Pentru tine astăđi votu se dispun eu
Voiu se-ți dau o parte din ținutul meu
Insē mamă dragă, ce-ai purtat în sîn
Acest ingerel, acest fir de crin
Pre câteva zile mai rămāni aici
Și făr' de-a mea scire, se nu plecî d'aici
Banule Ferencz, condu-i într'o casă
Grijesce de dēnsii punemî la masă
Și mi ospētéză ca'n palat domnesc,
Asta-i a mea vóie, asta rēnduesc.
Banul se închină ordinul primesc
De prunc și de mamă el bine grigesce.

Regele adesea pre la ei venia
Dar într'o zi mare ce le aducea?
O carte cam mare și-n ea scris era
Voința regescă, mare mila sa
El đisă: „Fetiță, așa voesc eu
Că de aci'nainte se nu trăiesci reu
Ține astă carte în ea sunt semnate
Cetatea Huniad și câteva sate
Pentru fiul meu — deci ie-ți un bărbat
Cu el te cunună și se șeđi la Huniad
Dumneđu te fericescă
Pentru grija părintescă.
Mama se închină și ū mulțămesc
Iși ia rēmas bun, și acas' pornesce.

Cine nu cunósce cine n'a cetit
De Ion Huniadi eroul vestit
Care-a bătut Turcul de atâtea ori,
Și la pus în gónă ca vēntul pre nori,
Ba 'n țera turcescă încă-a străbătut
Și de cincî ori dēnsul pre turc l'a bătut.
Acest erou fost'a pruncul din cestinune
După cum legenda anume ne spune
Numele său este scris în istorie
Și va fi viu pururea până în vecie,
Acest erou sup'ta lapte romānesc
Dar crescut fu'n legea țerii unguresci
Și la a sa mórte toți mi l'au deplāns
Ba însuși Sultanul după el a plāns
La Alba-Iulia s'a înmormēntat
Cu onóre mare ca un împērat
Și Ion Corvin Huniade dēnsul s'a numit
După moșia cu care regele l'a dăruiť.

Astfel đic magiarii de Ion Huniade
Ér noi suntem siguri credem cum se cade
C'acēsta legendă e numai poveste
Păstrată de timpuri așa cum ea este
Cronicarii nostrii chiar cei mai destinși
Au tarî argumente — nu pot fi respinși
Ei đic că Ion Huniade
Fost'a român cum se cade
Și din tată și din mamă
De-o făptură și de-o samă
Deci dacă părinții lui
Fură șoimi de-ai codrului
Și fiul lor Huniade
E romānaș cum se cade.

Deci se sciți de-acum înainte
Fraților se țineți mînte
C'acēst erou n'entrecut
De tótă lumea temut
N'a fost Ungur ci Român
Viță „de mare stăpān“
Că numai sänge romānesc
Putu fi-așa vitejesc
Și numai a noastră rasă
Putu fi așa viteză
Și Romānu-i tot vitez
De cându-i și până ađi.

Câteva cuvinte despre somn.

(Hygienă.)

Somnul este o condițiune neapărată a sănătăței. Tóte ființele viețuitoare dela vegetale și până la om, sunt supuse la marea lege a veghierei și a somnului. Prin somn corpul repauséză, recâștigă pierderile făcute în timpul zilei.

Prin somn căpătăm în tóte zilele fericirea renascerei și a trecerei, în tótă diminéța dintr'un stat al neființei în altul de in-viere. Cine voesce a alunga somnul, séu a-l scurta de tot, acela își scurtéză viața. Un mare filosof a dis: „luați dela om spe-ranța și somnul, și va fi cea mai nefericită ființă pe lume“ Cine veghiază mult, trebuie se dórnmă mult, pentru a putea repara pierderea puterilor în măsură cuvenită. Trebuința somnului se simte ca și trebuința de alimentare (nutremânt), și când nu este satisfăcut, produce cele mai grave bóle și în cele din urmă chiar mórte.

În China pedepsesc pe hoți și pe criminali cu oprirea dela somn, până ce cad morți. Forbes descrie cazul unui comerciant, care omorise pe soția sa; acesta a fost osândit de a muri prin oprirea dela somn. Náuăspredece zile a suferit tortura grozavă; în a opta zi el s'a rugat se-i taie capul, s'au se-l spândure, sau se-l ardă de viu mai bine decât se-l tortureze așa crud; călăii lui nu s'au înduplecat, și la a náuăspredece zi el a murit de slăbiciune într'o stare grozavă.

Așa dar cu bună dreptate și adevăr dicea celebrul medic Hufiland: „Lipsa somnului consumă iute forțele interioare și exterioare, nimic nu este în stare de a conduce la bătrânețe înainte de timp ca somnul și în unele casuri chiar mórtea vine mai de timpuriu din cauza lipsei de somn“.

Veghierea continuă légă la olaltă tóte cauzele de o scurtă vieță, adecă continua risipire a puterilor vieții tocește organele și grăbesce consumația.

Dar cu tóte acestea se nu credem, că un prea lung somn ar fi un mijloc de conservare a vieței. Somnul prea mult îngrășe tótă secreatiunea, face pe om buhăit (umflat), slăbesce mintea și trândăvesce corpul.

Un om petrece în general mai mult de un pătrar din vieța sa durmind. Omul, după un somn bun, se simte restaurat și în-tărit; ér petrecând o nópte fără a dormi, simte o pirotélă, (obosélă) și slăbiciune în tot corpul seu.

Sufletul voesce a fi totdeuna în lucrare, acésta este natura lui, un neîncetat repaus este neînvoit cu dênsul. Dacă somnul nu ar fi repaos al trupului, și un remediu după osteneli, am crede, că el stă în contra naturei, căci ne ridică întrebunțarea simțurilor și ne lipsesce de tótă lucrarea.

În privința somnului vom lua în considerațiune locul, timpul culcării, timpul cât trebuie a dormi și pozițiunea ce trebuie se o avem în așternut.

Camera de dormit se fie înaltă și largă, deschidându-se fe-reștrile în fie-care zi 2—3 ore diminéța și séra înainte de culcare. Este fôrte stricácios sănătăței de a dormi în camere de curênd spălate, vărute, sau unde se uscă și se calcă rufe. Nópte se se depărteze din camera de culcare tóte florile și ori-ce lucru ce are miros. Óla de nópte se nu se pună sub pat și luminarea se nu ardă prea mult; în cameră se nu fie prea cald și érna mai bine este a dormi într'o cameră rece neîncălđită și numai atunci când este fôrte frig póte se se facă puțin foc.

Saltelele (străjacele) cu pae sunt mult mai bune, ca cele cu puf, mai cu sémă pentru persónele tinere, fiind-că înfierbintă, molecește și slăbesce corpul. Filosoful Kant dicea că: „așternutul este cuibul bólelor“. Filosoful Atal iubea un așternut, în care se-l inghioldescă. Seneca dice: „Cât sunt de bătrân, am un așter-

nut, în care urmă sau semn de corpul meu nu se póte vedea, și deosebit de acésta stau prea puțin timp în pat“.

Patul trebuie se fie ținut într'o curețenie esemplară.

În cea-ce privesce poziția corpului în timpul somnului, tre-bue ca capul se fie totdeuna mai sus aședat; mai cu osebire cei sângeroși, dacă vor dormi cu capul mai jos; li-se vor produce dureri de cap, înecăciune, palpitațiune, și chiar dambă (guta). Dormirea cu fața în sus aduce visuri grele, ér pe partea stângă îngreunéză circulațiunea sângelui prin apăsarea ficatului asupra ce-lorlalte vișcere, și inima se împedecă în funcțiunea ei. Din con-tră, dormirea pe partea dreptă este cea mai bună și folositoare.

Tóte legăturile strânse, scufele, și camizónele de nópte tre-bue părăsite; cu tóte acestea sunt multe din domnișórele nóstre de astăzi, cari dorm cu corsetul și cu mânuși pe mâni, ca se fie subțiri și delicate. Dormirea cu gura căscată produce horcăituri și visuri grele.

Timpul culcării trebuie potrivit cu împrejurările, clima, eta-tea și modul de trai; cu tóte acestea nu trebuie se se întârđie mai mult de 11 ore séra. Sactorius dice, că somnul cel mai bine făcător este cel dela 11 ore nóptea până la 6 ore diminéța. Copii pot dormii mai mult, mai cu samă copii mici până la etate de 2 ani.

Înainte culcării se nu mănăci mănăcări grele și mai ales făi-nóse, ori póme multe, sau se fi beut multă bere ori vin, și nici se te culci cu stomachul încărcat, ci trebuie se trecă cel puțin trei ore dela masă până la timpul culcării.

În așternut se nu cetesci, căci se pun creerii în lucrare toc-mai în timpul când trebuie se se odichnescă. Dacă acésta s'a fă-cut învêt, se se alégă cărți, ale căror materii conțin subiecte mai științifice; cu tóte acestea noi susținem, că este fôrte reu a ceti în timpul culcării, căci punem sufletul în lucrare tocmai în acel moment, când trebuiesc tóte depărtate dela el, ca se se repauseze. Nu este tot una a dormi fisicesce, ci omul trebuie se dórnmă și spiritualmente.

Se lăpădam odată cu hainele și tóte grijele și greutățile zilei, și nici una se nu mérgă cu noi în pat.

Durata somnului, adecă timpul cât trebuie se dórnmă o per-sónă, depinde dela etatea și constituția omului. Tinerii trebuie se dórnmă mai mult decât bătrânii, asemenea și cei slabi și în convalescență trebuie se dórnmă mai mult. Însé se va avea de normă acésta: nu dormi mai mult de 7—8 ore și nici mai puțin de 5 séu 6 ore. Șcôla din Salerne dice:

„Sex dormisse horas sufficit, juvenique senique,
Octo domus pigris, novem de stemate matis.“

Adecă, șese ore a dormi este destul pentru tineri și bătrâni, opt dăm celor leneși, nouă celor de viță mare.

Toți, cari au ajuns adânci bătrânețe, au avut de regulă a se culca de timpuriu și a se scula de diminéța. Marele Victor Hugo dicea:

„Sever à six, dinez à dix,
Souper à six, coucher à dix
Fait vivre l'homme dix fois dix.“

Adecă, scólă-te la șesă, prândesce la dece, cinéză la șesă, culcă-te la dece, și vei trăi anii de dece ori dece.

Vesley dice: „De vreme în pat, și érași de vreme în sus, face pe om sănătos, bogat și înțelept.“

Sunt mulți ómeni, cari caută a face ziua nópte și nóptea zi, dicând, că este tot una a dormi șapte ore ziua ori nóptea. Acésta idee însé este cea mai greșită, căci numai două ore de somn înainte de mieđul noptii este mai folositor pentru corp, decât patru ore după mieđul noptii sau ziua.

Aceia dar, cari fac ziua noapte și noaptea zi, pierde tocmai cea mai frumoasă și mai potrivită vreme spre lucru. Noi ne simțim după un somn regulat, dimineața totdeauna mai mari decât seara, noi avem dimineața mai multă putere și vioiciune; ér seara o oboselă și o silă. Dimineața se vede totă natura mai grațioasă, mai vioie și spiritul omului este dimineața în întreaga sa curățenie, energie și vioiciune.

Nici odată nu gustă omul simțirea propriei sale stime mai curat și mai perfect, decât într-o dimineață frumoasă. Cine se lipsește a nu gusta dimineața, acela se lipsește și de tinerețele sale.

Este rușine a dormi cine-va încă în pat, când soarele este înălțat de multe ore pe cer, a se deștepta tocmai la amăzi și a răsturna ordinea zilei și a nopții. Ce îndărătnicie a spiritului, a uri ziua și a nu exista mai nici odată, decât numai noaptea. Acei dușmani ai luminei soarelui trăesc astfel, fiind-că conștiința îi turbură și disprețuesc traiul general; ei voesc a se deosebi prin împărțirea vremii, prin luxul îmbrăcăminteii, delicatetea mesei și eleganța trăsurilor. Toți acești oameni trăesc, ca se șic mai bine de a îndărătele.

Dar tot ce este neregulat se opune legilor naturei; și așa trebuie se urmăm calea, ce natura ne a însemnat și se nu ne depărtăm nici odată dela densa.

„Prin sculare timpurie
Sănătate-ți câștigi ție,
Scolăte de dimineață,
Că-ți lungesci a ta viață.
Durmind mult cu prisosire,
In minte-ți producă timpire,
Er în trup faci molătate
Ce șic! daună ntru toate.

Nu este sănătos a dormi două persoane într'un pat, fiind-că se mărește căldura, aducând diferite bóle; dar cu toate acestea la familiile serece dorm câte 2—3 și chiar mai mulți într'un pat, sănătatea însă nu se află nici odată în casa acestor oameni.

Marele medic Boerhave étă cum se exprimă: »se nu dormi mai mult de șapte ore pe noapte, se dormi singur în pat, și îndată ce te-ai deșteptat, de loc se te scolii din pat.“

Somnul după masă nu este de loc sănătos, mai ales culcat pe pat; dar dacă te-ai dat a dormi după masă, este mai bine a dormi pe un fotoliu mai mult șeșând.

În climatele calde, și la noi pe timpul căldurilor mari este foarte folositor a dormi puțin (o oră) înainte mesei.

Jacob Makenzie șice, că în climatele reci, omul nu trebuie se dormă ziua de loc.

A dormi afară în câmp sau în curte, fără a avea un acoperiș (ca șopron, etc.), nu este de loc sănătos din cauza umezelor aburilor pământului și a gazurilor nesănătoșe ce se desvóltă.

Un celebru fiziolog șice, că omul când dorme pierde simțământul existenței sale; el este ca și cum n'ar exista, ca și cum ar fi mort. Homer a numit somnul frate cu mórtea. Cicerone asemenea a șis: „Nihil est mortis tam simile quam somnus“, (nimic nu sémănă mai bine cu mórtea decât somnul).

Persoanele nervóșe și cari câte odată au insomnie (lipsă de somn) trebuie se facă o baie căldicică înainte culcării și se bea o ceașcă cu lapte căldicel.

In numărul viitor vom vorbi despre alimentare.

Prof. Dr. Elefterescu.

Boniță.

— Legendă. —

Ci că a fost ore când ore unde un om putred de bogat, dar chipul cum a ajuns la atât amar de bogăție îl cunosceau toți oamenii, căci prea pe mulți a înșelat, și prea dela mulți a înștrăinat aci una, aci alta, și nime nu îndrășnea se-l iee la răspundere, căci precât era de tare și de bogat, pe atât era și de viclean.

Omul acesta la bătrânețe picase greu bolnav, și se fereau toți oamenii de el, chiar și fiul lui încă-l ocoleau, de ore-ce boala de bólă umplăcióșă, căci mă rog d-vóștră, Dumneșeu sfântul nu bate cu băta, și nici nu grăbesce, nici nu întârșie. Cheltuise mult cu doftorii, dar nu i-a folosit; dat-a mult și vrăjitorilor și descântătorilor și altor mulți fermecători, dar n'a ajuns nimica. Plătít-a și slujbe popilor, cântatu-și-a maslu, făcutu-și-a slujbe de nijet, ceas slab, de vânturi, dar nimic nu i-au folosit, căci D-șeu bunul și milostivul nu le-a ascultat, de ore-ce era greu de păcate ca Crișul de nășip. După-ce chinuise mai multe luni în urmă se abătú pre la el un călugăr bétrân, pe care nime altu afară de el nu l'a vėđut. Acesta i-a șis, că de voesce șe se vindece, se-și câștigue unsóre de om viu, cu acesta șe se unșă că se va vindeca.

Bolnavul promise sute și miș, căci avea de unde, dar cine șe se afle se-și frigă cutare parte a trupului ca se-și vėndă înse-și unsórea lui? În urmă a probat la înse-și copiii lui, dar aceia nu ca se-l scape dela mórte, ci încă i-ar fi apropiat șfirșitul vieții, căci doreau neatérnarea.

Aceștia i-au răspuns scurt de tot, ca se suferé în pace, căci i-a venit vremea și se lese lumea celui ce e harnic de ea.

Bolnavul când vėđú, că nu-i modru șe se vindece, șe plănsă călugărului, care éráș se abătú pre la el, ca se-l vađă.

— Veđi, șise acela, copii tēi nu vreau se-și arđă un deget pentru tine ca se te scape din gura morții, și tu ca se-i lași pe ei bogați și în stare tichnită, ți-ai câștigat foc vecinic în cuptoriul cel neastempérat al iadului, și apoi dispărú, căci călugărul era ingerul păzitor al seu.

Bolnavul trăsări, căci numai atunci își aduse aminte, că după

mórte are se dee samă de faptele sale, decí cu gura de mórte lășă copiilor sei, că fiecărui om pe care el l'ar fi fost înșelat, se-i plătéșcă dauna împătrat, — și apoi a murit.

Copii lui însă în loc se-i împlescă pofta se deteră la jăfuite. In cea dintăia dată furară doi boi de cari grijea o biată fată și boii erau a măștihóie-sa.

Veseli veneau ei cu boii, când dintr'o culme de deal auđiră un răcnet și un plâns amar:

— Vai, vai prietini, perdú omul, care de mulți ani sciam al meu. „Lasă-l, se auđi dintr'o altă muche de deal, respundéndu-se într'e rísete cu hohote, nu te supéra că noi am dobândit trei în locul lui. Étă-i acum trec pe aici. Și cum își șfirșiră vorbele din mândru senin trășni într'o stâncă, care se práváli în miș și miș de bucăți.

Feciorii înmărmuriră, începură a-și face cruce, căci cei ce vorbeau erau ucenicii iadului, ucigă-l crucea cu fiul lui, slobođiră boii ca se mérgă în voia lor, ér dacă ajunseră acasă, făcură cum a șis tata lor, și începură o altă viață, un traiu cinstit și cu frica lui Dumneșeu.

Intr'aceste fetița aflându-se fără boi, începú a cutriera pădurile, ér când fú la mieđul nopții dete chiar în hotarul Chiuagului. Aici de frică și de supărare se dete la plâns; da plânsă, da plânsă, până ce în cele din urmă lacrămile ei străbătură prin pământ până la o vėnă de isvor, care în scurt timp începea ași face loc prin pământ și dete nascere unui isvoraș drăgálaș.

Tata fetei auđind dela alți păstori cele ce le-a pățit fata lui se luă prin păduri, și în cele din urmă aflând boii, dete a striga după fată, ca se-l audă: „aflata-i boii, Niță“, ér delurile repetau „boii Niță“ și de atunci până ca ađi isvorului acestuia îi șic din „boii Niță“ prescurtat și contras „Boniță“*)

Antoniú Popp.

*) Isvor în partea din spre apus-mėđăđi în hotarul Chiuagului. Are apă foarte bună.

Despre invidie și calumnie.

Acestea două title aparțin la unele dintre celea mai mari defecte și scăderi omenesci! — Cumcă ce rol are acest păcat în viața socială, o scie fiecare, fiindcă multe, foarte multe ființe stimulate, iubite și respectate, au ajuns a fi jertfa lui, și deși nu totdeauna, însă în cazul cel mai des, tocmai în șirul celor mai onestii și conștiincioșii oameni, să încercă acest păcat de-ași săcera triumful său, tot din șirul acelora, își alege victime, al căror conștiință curată, îl respinge prin cuvintele următoare: „Sunt inocent“! —

Din „invidie“ se nasce sora ei „calumnia.“ — Speciile de a calumnia pe cineva sunt diferite.

Unele ființe se folosesc de acest defect în salóne, la cafelele, în societăți, la petreceri etc. cu un cuvânt în tot locul, fie și numai din punctul de vedere, fiindcă de nu ar calumnia pe deapropoșele său, nu ar apărea de óspe iubit sau nu ar fi așa plăcut unora și altora.

Acestea sunt cari aparțin la soiul celor mai puțin vătămătoare; din punctul de vedere, că cei prezenți unii cred, alții nu, adese se ride ca semn de răspuns însă nici când nu i-se dă o importanță mai mare.

Sunt ființe la cari deodată cu ele a născut și invidia. Acestea simțesc o inclinare deosebită spre a calumnia și o fac acesta, chiar și când sunt singure. Acestea sunt și mai puțin periculoșe, pentru-că fiind recunoscute de atari nu li-se dă nici cel mai mic creșământ. Mai există un soi de oameni defaimatori, cari comit acest păcat din punct de vedere interesat — pentru *plată*, și în fine sunt cei ce o fac conduși de invidia, ca un feliu de răsbunare. Acești doi din urmă sunt cei mai periculoși.

Cel ce pentru parale, își închiriază conștiința aceluia care plătesce, având o poziție critică, înaintea lui nu mai e sânt nimic. O atare ființă e capabilă a privi cu sânge rece, fără léc de simțire, ultimele clipe și momente de mari suferințe a victimei sale: da, unul atare e în stare a nimici, a călca în picioare, a

sdrobi pentru totdeauna deapropoșului său onórea, viața și fericirea numai din punctul de vedere, a putea face parale.

Sunt ființe cari comit acest păcat, conduși de ideea murdară pentru de-ași răsbuna și cari cu un dor plin de sete, se delectează și gustă cu o poftă vană din veninul răsbunării.

Acestea ființe cu nimic nu sunt mai bune ca cel interesat, pentru că înaintea lor numai scopul și singură răsbunarea este sântă, cumcă cu ce preț ajunge la realizarea lui, viața unui om, fericirea casnică sau renumele cuiwa nu are valóre, nu, pentru că în atari casuri numai singur scopul vorbesce. Și óre ce satisfacție póte avea o ființă ajunsă jertfă invidiei calumniatoare?

Sunt două moduri. Sau cu spada în mână în mod cavalesc, sau casul al doilea: înaintea mesei dela tribunal. Primul în atari casuri foarte rar se póte întrebuița, fiindcă în casurile celea mai dese, calumniatorii interesați sunt și aparțin din clasa ómenilor acelora, din al căror pătură josnică nu se póte cere satisfacție, fiindcă nu sunt demni de așa ceva.

În casul al doilea e foarte neplăcut și în multe casuri nespuse de jenant pentru cel ce suferé. Și durata prea lungă a procesului atribue un feliu de trecere în uitare, așadară tot nu e în stare a spála pata murdară, a invidiei calumnietoare. Érá acuma, dacă luăm în considerare, cât de bagatelă și de neînsemnată este orí ce satisfacție; față de ofența suferită prin calumnie, involuntar venim la ideia, cumcă modul cel mai înțelept este, a desprețui total pe cel ce ne-a causat durere și vătămare, a-l ignora în totdeauna până atuncia, când nevinovăția celui acusat se va lámuri și documenta și fără de-a sta față cu atari sfărământuri sau mai bine dis rămășițe neînsemnate ale societății omenesci.

Pentru că recunoscut este, că învingerea adevérului numai atunci este perfectă, când fără de cea mai mică escuză, din partea celui competent singur de sine se lámuresce și iasă triumfătoriu la lumina dílei.

Acesta se ne fie totdeauna satisfacția noastră.

O Albă-Juliană.

B I E L A.

»Comet« — »Stea cu kódă« sunt pentru inteligenți ceva cunoscut, pentru popor însă un ce supranatural. Inteligenții admiră în aceștia minunata întocmire a naturei, poporul făcându-și cruce face deducțiuni că aceștia sunt semne prevestitoare a cutărei nenorocire în ajunul căreia ne aflăm și carea inomis o se se întemple. În atari împrejurări profetiriile unui *Falb*, că atunci și atunci va fi capétul lumii fac pre inteligenți se suridă, ér în popor produc spaimă și de multe orí pentru singuratici chiar și nefericire.

Așa d. e. *Falb* a profetit că în nóptea 13—14 Novembre anul curent »cometul *Biela* se va întâlni cu pământul și în urma temperaturii teribile, tot pământul se va aprinde și lumea va peri de foc.« — Noi am suris, doi ómenii de frică au cădút jertfă apoplexiei; și écă-ne trecuți preste díua fatală și nu numai trăim, ba nici nu am avut fericirea a vedea cometul așteptat cu atâta dor de tóte observatoriile astronomice.

Lucrul mai interesant e la fiecare comet *códa* sa, carea aprópe la fiecare comet are altă formă. Așa la cometul observat în Octobrie 1882 fú îngustă, óblă și lungă, la cometul anului 1858 însă scurtă și în forma unui evantaliu, ba la anul 1823 se arátase un comet, care avú două cođi, una *cătră* și alta *de cătră* sóre.

Mărimea cometilor este ca se mă esprim popular: »posnit de mare« Așa d. e. cometul anului 1861, se ivi la 30 Iunie trecând cu o replegiune teribilă printre sóre și pământ (dela sud spre nord) și fiind ceriul curat, códa lui aruncă o umbră, carea acoperi aprópe $\frac{2}{3}$ din orizontul întreg. După calculările astronomice códa

acestui comet avú o lungime de cel puțin 40 milióne chilometrri fiind tot odată cunoscut, că acest comet nu aparține celor mai mari, ci abea celor mediocrii, căci cometul anului 1858 avú o kódă în lungime de 80.000.000 chm. și o lățime de 16.000.000 chm. Cometul anului 1843 avú o kódă a cărei dimensiuni fură la 20 Martie: 250—300 milióne chm. lungime. Aceste puține exemple ne dovedesc ce mărimi colosale au cometii.

E interesantă părerea astronomilor față de formarea cođii. Purcedând din împrejurarea că cometii, încă până sunt departe de sóre, se arată numai în forma unei pere, ér capul cometului cu cât se apropie mai mult de sóre ne arată o mișcare internă cu atât mai mare: Astronomii sunt de părerea, că capul cometului ajungând mai aprópe de sóre în urma temperaturii urcate puterea internă vine în lucrare și — bunăórá ca erupțiunile vulcanice pre pământ — erupând când pe un loc, când pe altul aruncă bucăți din corpul seu, cari ajungând în apropiere sórelui, de acesta sunt respinse și în urma atracțiunei ce posedé capul cometului ei urméză acestuia în formă de kódă, carea cu cât se apropie mai mult de sóre, cu atâta cresce mai tare.

Ajungând acum părțile, cari forméză códa în sfera unui corp ceresc, dacă atracțiunea acestuia e mai mare ca atracțiunea capului cometului: acestea cad pre respectivul corp primind numele de meteori, meteoriti etc. Urmarea acesteia este, că códa cometilor de câte orí ajunge în sfera vre-unui corp ceresc cu putere atrăgătoare mai mărișórá scade și cu timpul, după decii sau sute de ani își schimbă forma.

Așa se întâmplă și cu acel comet, pre care-l descoperi telescopice la anul 1826 *Biela*, și care abia la anul 1832 ajunse în sfera sistemului nostru solar. Acela avu atunci formă conică, coddă mare. La anul 1845 *Herrik* și *Bradley* au aflat (în New-Haven) că acest meteor are lângă el încă ceva, ce se ivea ca o negură slabă. După observări mai amănunțite au ajuns la concluziunea, că cometul fû despărțit în două, și încă după cea mai mare probabilitate de însuși pământul.

Cometiș percurg calea lor eliptică în perioade foarte diferite. Astfel un comet mare fû studiat cu fundament din partea lui *Halley*, carele statori că acela s'a ivit la anul 1531, 1607, 1682 și avisă că se va arăta de nou la anul 1759, ceea ce se și întâmplă. Acest comet percurge calea sa în o perioadă de 76 ani, pordă numele astronomului »Halley« și în adevăr la anul 1853 éráși se ivi. *Proxima apariință a acestuia e decî a se aștepta pre 17 Mai 1910.*

Un alt comet, despre care amintisărăm mai sus, percurge calea sa în perioadă de $33\frac{1}{4}$ an. Acesta se ivi la 1833, 1866, 1899. Este *Biela*. Atât cu acesta ocaziune, cât și cu ocaziunea cometului *Halley* s'au ivit putem dice *ploi* de meteori. Dr. Edmund Weiss directorele observatoriului astronomic din Viena ne spune, că aceste ploi de meteori sunt a se esplica în modul următor: Când se apropie un comet de sóre, atunci în internul seu se întâmplă esplosiuni pre cum am amintit mai sus. Părțile aruncate urmază corpului principal descriind aceeași cale ca și cometul cu deosebirea, că din ce în ce se resfiră. La acei cometi, a căror cale e periodică, acesta se întâmplă totdeauna de câte ori trec prelungă sóre, așa că cu timpul numărul acestora e imens. Lucru natural decî, că dacă aceștia ajung în apropierea pământului, nenumărate părți de aceste sunt atrase de cătră el și căderea lor ne oferă panorame periodice una mai admirabilă ca alta.

La 12 Nov. 1799 *Humboldt* la $2\frac{1}{2}$ ore nóptea observă în partea ostică a orizontului căderea meteorilor și meteoritiilor în un număr atât de mare încât întreg firmamentul părea a fi în flacări. Acelasî fenomen avu după informațiunile ce le dă *Humboldt* și la anul 1766.

La anul 1833 în nóptea 12—13 Novembre acelaș eveniment se repetă și fû observat în America, ba după notițele academiei »plóia de foc« dură ore întregi. La anul 1866 asemenea avu loc acelaș fenomen.

În nóptea 14—15 Novembre anul curent am așteptat repetarea acelu eveniment, dar așa se vede noi nu am avut fericirea

a re putea delecta în privirea acestui eveniment rar, căci în *Budapesta* s'au observat abea 35, în *Cluj* 21, în *Viena* de pre „*Hohen Schneeberg*“ 140, de pre „*Sonnwendberg*“ 135 meteori. Directorele observatoriului Dr. Weiss se află în *India* trimis anume spre a face observații.

Numărul acest neînsemnat a meteorilor, a pus pe astronomi în poziția a enunția, că numai margina estemă a zonei cometului s'a apropiat puțin de pământ, așa că câțiva meteori au cădut și pre acesta. Cometul însă după părerea vestitului astronom *Stoney* ajungend în sfera lui *Jupiter*, acel corp ceresc care e de 1277 ori mai mare ca pământul, acesta a atras cometul la sine și i-a schimbat calea avută și urmată de el până acum. Acesta e cu atât mai probabil căci s'a dovedit, că cometi mai mici, cari au ajuns în apropierea lui *Jupiter*, au fost atrași de acesta și mulți au fost apoi éráși respinși în infinit.

Acesta e părerea cea mai verosimilă și probabil așa s'a și întâmplat.

*

Încă ceva despre credința poporului la vederea cometilor.

Nu numai la poporul român și nu numai în zilele noastre au privit ómenii fără carte cu óre-care spaimă la cometi. Așa a fost acesta și în vechime, cređend că locuința stabilă a cometilor este iadul. Când se apropie ceva nenorocire *Lucifer* apucă pe unul dintre ei de coddă și-l aruncă pe firmament ca se aviseze omenimea să se pregătască. S'a întâmplat apoi că după ivirea unui sau altui comet sau a erupt fómete, ori a isbucnit cutare resbel, ceea ce a dat sucurs și mai mare acestei credințe greșite.

Poporul român în cele mai multe tinuturi, dacă vede „stea cu coddă“ își face cruce și dice: „D-ne feresce-ne de bătaie, de ciumă și de rele.“ Si el privesce cometul drept profetitor de rele. E lucru salutar decî ca „cei chemați“ se lumineze poporul și se esplice, că cometul care se ivesce din când în când e numai un corp ceresc cum e de exemplu luna, și că dacă de lună nu ne temem, chiar așa nu avem a ne teme nici de cometi. Cu acesta contribuim la stîrpirea credinței deșerte, contribuim la cultivarea, deșteptarea și ridicarea poporului nostru la acel nivou, la care trebuie se stee și el adî când și cea mai mică națiune, și cel mai neînsemnat popor se nisuesce a ajunge la cel mai înalt grad de cultură care numai se póte. A contribui la acesta e datorința fiecărui inteligent, cărui îi zace la inimă binele poporului român.

Mișu.

Lacul Bătăiosului.

— Istorie adevărată. —

Dela satul *Panaghia*¹⁾ (*Doljiu*) spre medă-nópte, cale de un conac, cum am putea dice; dăm peste lacul Bătăiosului. Astădi ăst lac se găsece în mijlocul unei păduri de stejar, care altădată se întindea până în marginea satului *Panaghia*, pe când astădi e mărginită în sus și în jos, spre medă-di și medă-nópte, cât trei bătăi de pușcă. În sfîrșit, lacul se păstrează tot atât de tăcut și de singuratic, póte tot cum a fost acum o sută de ani în urmă.

Se nu cređă însă cineva, că acest lac e adênc, lung ori lat, sau că în el se găsece pește sau alte bolbóte, cum sunt în alte lacuri. El e o mlăstină păduratică, provenită din ploi. Mai bine ar fi însă dacă l'am numi pajiste séu poeniță, căci écă-i cusurul.

E lung cât o aruncătură mică de pușcă (100 metri) și prea puțin lat. Primăvara când se topesce zăpada el se umple de apă limpede ca sticla. Asta se întâmplă pe la sfîrșitul lui *Martie*.

Încetul cu încetul inse apa se tubură mergend spre împuținare; adecă lacul începe a sêca. Prin nămolul lui negru, mișue lipitoarele flămânde, bróscele sgomotóse și mulți melci de apă. De asemenea printre costreiu și țeperigul, care începe a resări din

apă pe la mijlocul lui *Aprilie*, mai vedî bălăcind și serpi vêrgați, care când prind câte o bróscă, o fac se măcâe ca o rată câte două césuri până ce o înghit. Pe la sfîrșitul lui *Mai*, apa a sêcat mai tótă, lacul e plin de mocirlă din care rêsare nisce fên des, păios și tare, că nici vitele nu-l mănâncă, ér pe la mijlocul lui *Maiu* ăst lac fără apă ajunge a avea tóte frumsetile dăruite de *D-șeu* numai pădurilor.

Dic numai pădurilor, căci dacă lacul nu s'ar găsi în pădure, n'ar mai avea póte frumsetea pe care i-o dă farmecul singurătății și poesia bêtăranei păduri. Zilele lunei lui *Mai* sunt prea frumoșe. Din fânul des, o mulțime de floricele, care de care, caută a se arăta la lumină.

Macul rumen din când în când, la adierea vântului își scutură flórea ca un fêt frumos, care plânge că nu e iubit. Ér altele ca sândiana galbină și ca sulfina își ridică mândre capul, ca nisce dîne tređite din vremea veche.

Bonzariî răgușiți scorbelesc în tóte părțile, prin florile albastriilor clopoței, pe când albinele aurite de polenul florilor gustă din mirositorul cimbru. Pe marginea lacului și prin pădure otințeva, împușcata și odolênul stau liniștite la umbră.

¹⁾ *Panaghia* împreună cu lacul Bătăiosului, ambele localități sunt situate pe moșia domeniului *Coronei-Șegarcea*.

Vietatea lacului e mare, deși ne pare atât de mică: Lăsând la o parte, bróscele și șerpii, prin fânul lacului, vênătorul găsesce cu abundență pitpălaci și cârstei, care te asurdesc cu cârăitul lor.

Din când în când, de mai multe ori ăiua, în orgoliul de pură din mijlocul lacului se lasă pâlcuri de rațe sêlbaticice, care își clocesc ouăle în stuful bălții. Alte pâlcuri de turturele trec mereu cruciș și curmediş în sbor preste lacul înflorit.

Ap i pe copacii gârbovi și uscați din margine, popoșesc ședând într'un picior berze negre, cari părăsind valea „Gangelui măreț“ vin în țara noastră. Poporul spune despre ele, că îndată ce una din sóțele lor se pierde, cea vêduvă, care rămâne în urmă se cernesce pentru totă viața.

Rândunele de asemenea se vêd pe deasupra lacului. Ciórele și coțofenele puiéză prin copacii și tufșurile de alături.

Intr'adevăr, că te cuprinde frica, când din întemplantare te apucă nóptea aci. Turturele se tânguesc alături în tufș, ér pitpălaci și cârsteii nu mai au preget. Ciuređii, pare că dau chiot lupilor și vulpilor, cari urlă în apropiere trăgându-se spre lac. Și-apoi ástușgomot sêlbatic bróscele țin hangul până mâne în rêsăritul sórelui. Sêlbăticia pădurii aci pare unică.

Lacul însê își pierde din frumsețe când în Iunie și Iulie, țêranii cosind totă pădurea, cosesc și lacul.

Acum el sémănă mult cum am spus odinióră cu o pajiste sau cu o poeniță în mijlocul pădurii. Apă nu se mai găsesce acum

Uscăciunea în August e mare și în locul vietății din primăvară, acum găsim numai lăcuste și greeri. Totul trece cu vara.

După ce am făcut cunoscut cetitorilor cum e lacul Bătăiosului, datoria noastră e se cercetăm dacă nu cumva acêsta mlăștină înflorită sau acêsta poeniță păduratică, cum i-am mai đis dacă nu cumva are și ea vre-o poveste a ei, ori vre-un basm rêmă din gura bêtărnilor.

Istoria ei deși nu e așa frumósă totuși noi cei de astăzi, care îi vedem tóte frumsețile, trebuie se le însemnăm, căci cine scie mâne ori poimâne pădurea în care ea e pitulată se va tăia și atunc ca prin blăstăm și sêrmanul lac bătăios va deveni un câmp sémănat cu grâu sau cu porumb ca multe altele.

Așa după cum am audit, se đice că acum vre-o optzeci de ani în urmă, când pădurile erau mult mai bêtărne și mai întinse ca astăzi prin împrejurimile ástui lac, își avea târla un păstor poreclit de lume *Bătăiosul*. El era de neamul lui, cioban neauș după apa Jiului și se statorise aci de mult timp, căci găsise tóte în belșug: apă, érbă și umbră pentru oi. Apoi aci în mijlocul pădurilor el mai avea și alt folos.

Țara pe atunci era îngroșiată cu tot felul de străini, ómenii fără nici un căpătai, Greci, Turci și Muscali, cari jefuiau fără milă tot ce le eșea în cale. De aceia Bătăiosul, își găsise un loc de adăpost în pădurea asta bêtărne, unde nici unui străin nu-i da în gând se caute.

El își păștea oile adesea fără clopot ca să nu fie auđite de cineva. Era un cioban fórte harnic. Purta, se đice, în cap o căciulă mare, era îmbrăcat cu un cojoc alb bársănesc, ér în picioare purta cioreci negrii și opinci. Și fiind-că ómenii din împrejurime, nu erau obicnuiți se pórte cióreci sau nădragi negri acest lucru li-să părea cam ciudat și din cauza asta lui Bătăiosul îi mai điceau și „ciórec negru“. El avea în slujbă mulți ciobani și creșcea numai oi bune și câni harnici cari goneau lupii departe.

Mulți sâteni din Panaghia, ciobani buni pe vremea aceia, de multe ori când își pășteau oile spre mêđă nópte și rêsărit dela pădurea Crecii (scósă acum) tot în jos întâlneau turma lui Bătăiosu, care se cunoscea de departe după lătratul cânilor. Ér când câți-va din vênătorii Panaghieni plecau la vênătóre de lupi, după ce străbăteau un amêđi pădurea, nimereau din întemplantare la acest lac, unde găseau pe Bătăiosu rêsturnat la umbră, pe când turma i-se odichnea de amêđi.

Așa a trăit Bătăiosu — ciórec negru, mulți ani în tichnă, până când pe vremea rêsmitiții lui Tudorin a murit nu se scie unde.

Unii spun că ar fi înmormântat tot pe aci împrejurul lacului într'una din stânele lui.

După mórtea lui însê, i-a rêmă în loc o șoră a șa, femeie voinică, înbêtărinită nemăritată ca și frate-seu Bătăiosul, care n'a avut nevastă. Din fire, *Mica*, sora lui Bătăiosu era o femeie rêtăciósă, dar vrednică și cu minte. Ea ca și frate-seu sciea cum sê-și conducă trebile ciobăniei și sta mai mult la târlă ca o stăpână ce era.

Și fiind că viața omului trece ca o flóre, lesne înțelegem, că nici *Mica* nu putea se trăescă aci cât lumea și trebuia și ea odată sê se sfișescă. Țêranii bêtărni din Panaghia spun, că la câți-va ani dela mórtea lui Bătăiosu nici soru-sa *Mica* nu s'a mai vêđut, nici ea, nici turma, nici ciobanii, nimeni nu scie încătrău or fi apucat.

Unii gândesc că, ciobanii s'ar fi rêsculat contra stăpânei lor, ar fi omorit-o și în urmă au fugit în altă parte cu totă turma de oi, rêmăsă dela Bătăiosu.

Pe alții îi bat gândurile că *Mica* singură de voia ei și-ar fi mutat târla în alte locuri mai în apropiere de Craiova. În sfișit nimeni nu scie adevêrul cum este.

Și astfel *Mica* ca și frate-seu Bătăiosu a murit póte tot prin păduri fără ca cineva se le cunósă mormântul, ér frumosul lac, unde ei își petrecuse póte tinereța, unde își avusese tótă bogăția lor a rêmă tot singur cum l'a lăsat pe el D-đeu. Țêranii din satul Panaghia, care-l cosesc în tóte verile îl numesc »lacul Bătăiosului« sau »lacul bătăios«, ér gropile de bordee, care se găsesc astăzi în vre-o trei locuri împrejurul lacului se numesc gropile Micăi-Bătăiosa, unde ea și cu frate-seu își avusese târla sau oborul oilor etc.

Auđită de *P. Trache*.

Anecdote populare.

— De *I. Encescu*. —

Pe-a cui mână voiú cădea.

*O femeie'nbêtărinită
Și de-a dragostei ispiti
Fiind apăsată acum,
Apuc'al bisericei drum . . .
Dar de câte ori đinsa
La biserică-și aducea
Luminări de aprindea
Pela sfinți — întot-déuna
Și Sătanií-aprindea una. . .*

*Intr'o đi cineva o'ntrébă
Đicându-i: — „Ascultă babă,
La biserică când vii
— La „Ducă-se pe pustii“
Pentru ce aprinđi făclii?“
— „Pentru-că; respunse ea:
Nu sciu după mórtea mea
Pe-ale cui mână voiú cădea.*

Mai mult cu doi.

*Intr'o đi doi coconași
Au plecat dela oraș,
Ca se facă o plimbare
Pe velociped călare.
Și cum sosiră'n tr'un sat
Se mai rêsufle au stat.
La un han și-au poruncit
Vin, rachiu de le-a servit.
Unul când a fost pe urmă*

*Pe cârșmar întrébă'n glumă;
Đicend: — „Poți sê-mi spui curat
Câți măgarí aveți în sat?
— „Nu sciu, nu i-am numêrat
Se vê pot spune exact; —
Cârșmarul zîmbind rêsponse:
Dar de când ceriul v'aduse,
Coconașule, la noi
Șciu că sunt mai mulți cu doi.*

Despre un cavaler de modă, care păcălisă pe un vîndător de carne de porc.

Domnul Lesti e un măcelar în . . . Mediolan și vinde cărnați, călbași, maioși, slănină, șonci, cu un cuvînt de toate câte arta preanobilă porcină scie găti din animalul acela, care botul său nu și-l ridică nici când cătră ceriū și care în limba sërmană a proștilor se numesce porc, ér în limba cultă rîmător. Acesta . . . măcelarul, bine se luăm aminte, nu rîmătorul, e unul dintre acei alări, cari se laudă, că-s vicleni inmatriculați și că nime nu-i pôte păcăli. Dar decât viclean, se află și mai viclean și mai iute ori mai târziu o pătesce.

Aievea: sunt 15 séu mai multe țile, când la ameați întră în prăvălia sa un băiat cam de 8 ani, subsuoră cu o violină și cere atâta cărnați și altecele, cât se putū căpeta pentru 3 lire. D-l Lesti servesce, băiatul le ia în mână, dar mai nainte caută în toate busunarele sale și . . .

— Iertați D-le — ȕice, bani, cari mama mi i-a numerat pe mėsă i-am uitat acolo, deși imi părea că i-am luat la mine, ér uneltele trebuesc mamei în pripă.

— Dacă n'ai bani, uneltele vor rămâne aici. Nu mă vei păcăli hoțule!

Copilul se scarpină . . . caută érași în busunar . . . dar nu găsesce nici pui de ban.

— Da ce să mă sciu face? ȕice plângend, dacă mă rentorc fără cărnuri mama mă va sfădi, mă va înfruntă că-s un uituc. . .

— Unde locuești?

— In strada Vituccio Nr. 28, etagiu 2.

— Decî alergă acasă, adămi lirele, apoi la moment capeți cele cerute și deja înpachetate.

— Dar acum e târziu . . . mama e gata se mérgă . . . va fi mai bine . . . și-oi lăsă în pemn (zalog) violina. De sigur plătesce 3 lire . . . mama mă va bate, dar fi sigur, că la 4 ore vin cu bani după ea.

— Dar grijă, auđi! să fi punctuos, că de nu, violina va fi a mea.

— Fi linișcit.

Preste o óră întră în prăvălie un domn cu o pălărie mare, cu cilindru pe cap, cu un supravestmēt până'n glesne, cu o boti-ȕută în mână, care se putea numi și băt și cu ochielari.

D-l Lesti își frecă mánile și îl primesce cu un suris grațios. Un cavaler în prăvălia sa! De ar întră în tot momentul, sciu că ar avé venit frumos.

— Comandă, D-le Cavaler!

— Mi s'a spus, că voi sunteți fórt bun măiestru. Așa mărturisesc ceialaltă măcelari, dar nu m'au convins, mi-ai puté dá pentru 5 lire ceva, din ce m'aș convinge?

— Alege D-le!

Cavalerul alege un salam și un caș.

Până ce dughenarul învalesce în papir cele alese, cavalerul aruncă ochii pe violină, care și acum era pe mėsă.

— Oh! te rog și mă értă, dacă sum curios, cum de acésta violină e aici? Sau voiesci se te petreci cu probarea ei?

— Nicî decât, mi-o a lăsă un băiat în pemn pentru 3 lire, cu cari imi datoresce pentru că a uitat bani acasă.

— Pot se o véd mai de-aprópe?

— Véd rog!

Cavalerul privesce la ea uimit, o întórce încóce și în colo și apoi ȕice înalt:

— Lucru minunat! voiesci să mi-l vinđi?

— Imi pare réu, că nu vă pot face pe plac d-le Cavaler, v'am ȕis deja, că nu e a mea.

— Și totuși eu o voiesc cu ori ce preț, de atâta timp caut o asemenea mărgea . . . îți dau 1000 lire.

— Nu e a mea!

— Inșciunțați pre proprietarul ei, că dacă voiesce a se lipsi de ea . . .

— Așteptați, la 4 ore trebuie se fie aici băiatul, care o a lăsă aici.

— La 5 ore voi veni și eu cu lirele promise și chiar și cu mai multe, de va fi de lipsă, pentru ca eu să o pot avé. Acésta e averea ta, și i-a dat cele 5 lire, pune la o parte pacul, pentru că voi să-l duc, când voi mai veni.

— Sunteți fórt curtenitori, puteați plăti și atunci.

— Mă încred, știți, deși n'avui onórea de a Véd cunosce mai de aprópe.

— Decî la revedere la 5 ore. Iată adresa mea, și i-a pre-dat un bilet elegant de vizită pe papir bristol, pe care era tipărit numele lui, strada și locuința.

— La revedere!

D-l Lesti nu-și mai încăpea în pele, îi părea că a ajuns cu degetul ceriul . . . Violina acea, de cumva cărțile i se vor sfeti, trebuie să-i aducă un venit grozav, decumva o va puté avé dela proprietar cu preț moderat. Decî chiamă jumétatea sa dulce (soția), care în culină pregătea prânđul și îi ȕice:

— Pe o jumétate de óră suplinește-mă în prăvălie!

— Dar am pus deja la foc supa și preste puțin e timpul de a mánca, ér tu voiesci ca supa se fie . . .

— Ađi facă-sé grósă, vértósă cât mămăliga, nu-mi pasă, am o afacere în mánă . . . La moment trebuie să mă duc în strada Vittorio . . . Decî rămâni aici.

Își pune pălăria pe cap, își îmbumbă pieptarul și luând subsuoră violina, sbórá cătră casa, ce-i numise băiatul. La ușă sta o muiere nici bétrenă, nici tinéră, înbrăcată nici bine, nici réu. Acésta-i deschide cu un copil în brațe. D-l Lesti, fără ca să deie timp muierei să-și deschidă gura, o întrebă:

— Acasă-i bărbatul d-tale?

Muierea arétându-se întristată, răspunde:

— Eh! dragul d-l meu, soțul meu a murit de mai mulți ani. Ce doresci?

— Băiatul d-tale a lăsă la mine violina acésta?

— Da, pentru că e un uituc, a uitat a luá cu sine bani și acuși-acuși s'ar fi dus să desbată instrumentul meu cel scump. . .

— Eu am cugetat, că va fi mai bine să vin eu însumi, pentru că ași voi să sciu, nu ați voi a-l vinde?

Muierea cu ochii mari uimiți îi răspunde:

— Să-l vënd? oh nici decât! e întrega averea noastră . . . din el trăim.

— Nicî dacă vă dau 100 lire?

— Ce, ce? iată cele 3 lire a D-tale, cu cari vă datoresc, dați-mi violina!

— Véd dau 300, puteți cumpăra una nouă, mai frumósă.

— Ca ea nu voi găsi.

— Véd dau 500.

— Am înteles, d-ta o voiesci cu ori ce preț. Bine-i: dați-mi 600. aceea e preț mic, e o moștenire familiară, o suvenir, e opul. . .

— Véd dau de voiți și 500, imi pare, că și prea mult vă promit.

Muierea stă îndoiată, dar nu se hotăresce, ci stă pre cugete.

— Cu un cuvînt? o întrebă măcelarul.

— Fie dar 500, preț aieva bagatel.

D-l Lesti scóte portofoliul și îi numără 500 lire în bancnote frumóse și noué. Muierea le ia în mánă și șovoiește . . . cum ar fi neîndestulată cu tégul închiat, ér măcelarul deplin îndestulit să întórce cu violina la prăvălia sa.

— Sóta mea — ȕice desbrăcând supravestmētul, ađi am făcut un tég, dar din acele, de cari nu adese-ori să întéplă . . . veđi, pe violina acésta dobéndesc nu mai puțin de 500 lire.

— 500 lire! acésta unéltă vechiă, sdruncinată! — răspunde muierea necredend.

— Da, chiar unelta acesta! . . . o a vădut un domn, s'a amoresat în ea, a ȃis, că e un . . . un . . . nu-mi mai vine'n minte, violina unui măiestru vestit și mi-a promis 1000 lire. Dar pentru că n'a fost a mea, m'a rugat să i-o procur cu orî ce preț, pentru ce am și alergat la proprietărița ei, i-am promis 100 lire . . . dar numai cu 500 o-am putut scôte.

— Fie orî cum, totuși câștig 500 lire.

— Se pôte! . . da de d-l acela nu se va re'ntorce?

— Ce cugeți? a și lăsat aici, ce a cumpărat cu 5 lire, cari mi le-a și plătit. Fi-i liniscită, acel domn la 5 ore, D-l cavaler Innocentiu Intaschi, étă biletul său, va fi la noi. Acum se măn-căm și se știu, că voiesc a sorbi și o butelie din vinul acela, auđi? La o dobândă atât de mare se cuvine ca se ne și cam petrecem!

Muirea a tăcut. D-l Lesti număra minutele . . . Bate 5, apoi $\frac{1}{2}$ la 6, deja-s 7 . . . Pe d-l cavaler Intaschi nu-l vădă venind. D-l măcelar începe a tremura, ér soția a-l înfruntă:

— Ți-am spus, că vei fi păcălit.

— Frumósele mele 500 lire! . . . apoi te fálești, că ești atât de isteț . . .

— Liniștesce-te, trebuie că va fi uitat. Insumi o voiú duce la el și îi voiú aduce'n minte contractul! . . .

Apoi a dóua óră cu violina sub suóră d-l Lesti alérgă se caute pre cavaler . . . Vai! ce desamăgire! La palatul unde bate nu a fost nici când nici un soiú de cavaler și nime nu-i ști spune ceva. D-l Lesti începe a se scărpiná în cap, se uită óre nu a greșit palatul, e chiar acela amintit în biletul de visită. Ce se facă?

Se întunecă, deja aprind lampelle de gaz și el nu perde timpul, ci merge ată în strada Vittorio la fosta proprietărița a violinei. Desamăgire și mai crudelă! Dómna acea împreună cu băiatul a plecat cu 3 ore mai nainte nu se știe unde.

Acum d-l Lesti, care pentru întâia óră în viața sa nu a fost atât de puțin iute și pre care nime nu-l păcălise, abătut întristat, cu cap plecat, cu pași forțați, cum ar purtá în spate o povóră nespuse de mare, s'a rentors la prăvălia sa și cu o răsufare atât de greă, a aruncat în un unghiú violina acea atât de scumpă, care pôte n'a plătit nici prețul salamului. Țiua acea în adevăr i-a fost norocósa.

Iar câte a trebuit se asculte și se înnece cu răbdare dela soția sa, își pôte închipui orî cine, pentru că muierile, mai ales când au și ceva drept, nu pun capét înfruntărilor.

Decumva voiți a scí, cum s'a întemplat lucrul, vi-l spun în dóue cuvinte. D-l Inocențiu Intaschi a fost un cavaler . . . de modă (sunt cavaleri de tot soiul, e cuvenințios, se fie și atari). Acesta s'a conțeles cu muirea amintită, cu care pe sub mână mánca o pâne și o sare, (pre copilul, pentru că a fost nepriceput, nu-l amintim) se păcălescă în modul descris pre măcelarul Lesti, ce li-a și succes, apoi ca se scape din mâna poliției, s'au suit pe tren și ca necunoscuți s'au dus în alte locuri se probeze norocul.

Cred că atari cavaleri de profesiune sunt invențiunea progresului modern, cine nu crede, dovedescă contrarul.

Tradus după I. M. din limba italiană
de Dr. Iuliu Dragoșiu.

Visuri spulberate.

(Novelă).

Tremurător și jalnic e sunetul clopotelor ca un suspin ce se înalță la cerul senin. Un cortegiú funebral se mișcă încet de alungul stradei. O emoțiune profundă domnesce, numai glasul tremurător al cântăreților se aude îngănat de câte un gemet lung, de câte un suspin. E suspinul ei, căci e mai trist decât al unei turturele rămasă singură. Buzele-i de vioarele, fața-i galbină ca céra i arétau starea inimei, neliniscia sufletului. Sórtea crudelă i-a răpit tot ce a avut mai scump, mai drag, i-a răpit idolul viselor sale . . . sermana Silvia!

Era de trei ani când rămasă orfană și de mamă, căci tatăl ei nici n'a avut fericirea de a-o vedea. Numai de o mulțime mare de ómeni își aduce aminte, . . . de când au dus la locul de veci pe mamă-sa.

Un om avut, fără copii, cu suflet bun, o lua la sine se o creșcă. Pe'ncetul se strecurară câți-va ani, Silvia se făcú mărișóră. Avutul se uita la ea ca la un tesaur scump, o iubea ca ochii din cap. Cine scie iubi copii mai cu foc, decât acela, pre care nu l'a învrednicit D-ȃeu se aibă? O dusă la școlă în oraș, ca astfel din acest íngeraș íntrupat se pótă deveni o fată cultă, »crescută esemplar« după cum ȃicea el adesea . . .

El era încă în gimnasiu când rămasă orfan, orfan ca și Silvia. Dar D-ȃeu bunul părinte, totdeuna a fost tatăl orfanilor. Și pe el îl lua acest avut ca să-l susțină mai departe la școlă. Pe feriile Crăciunului veniră ambii acasă la avutul, la binefăcătorul lor. Cătă fericire simțea avutul vădend doi íngerași în casa lui, e de prisos a spune. Îi iubea ca pe adevărații sei copii. Silvia era veselă, senină, dar tot odafă sficiósă de melancolia lui, căci ochii lui căprii visători, arátău durerea ce-i sbuciuma sufletul. Feriile trecură repede și ei se despărțiră. . . . Absolvă gimnasiul în anul acela. Preste vară, se împretiniră unul cu altul, supărarea îi trecusă, era și el vesel ca și Silvia. Văcăciunea trecú repede cu tóte plăcerile ei, dar amintirea ei rămase în inimile acestor tineri.

El plecà la universitate, ér Silvia rămase acasă, căci îi era urit avutul fără de ea. Trecură vre-o doi ani de fericire comună și sórtea nemilósă începu a-și juca rolul seu. . . . El era în al treilea an la drepturi.

Intr'o ȃi o telegramă îl chiemă acasă. Nu-și putea da samă de sine, nu sciea de e viu sau mort, o neliniscie îi cuprinsă sufletul.

Când ajunsă acasă, vădă pe binefăcătorul lor întins pe catafalc între patru luminii, ér la capul lui o fetiță îmbrăcată în negru, cu o carte de rugăciuni în mână. . . . Era biata Silvia.

El rămasă ca trăsniț înainte catafalcului și nu sciea ce se facă, . . . stătú așa dus pe gânduri cu ochii pironiți la fața mortului. În fine se reculese, și se dusă la Silvia, îi sêrută mâna și stătú palid înainte ei nesciind ce se ȃică.

Silvia îi surise blând cu ochii llini de lacrimi și îi făcú semn cu capul se-i urmeze.

Se duseră într'o chilie învecinată, unde Silvia i spusă tótă catastrofa, și că tótă averea le-a testat-o lor. La auđul acestor cuvinte fața lui se însenină, și depuse un sãrut gingaș pe fruntea Silviei. Era primul sêrut! . . . Inmormântarea a fost cât se pôte de pompósă.

După o lună se reînțórșă éráși la studiu, dar nu mai afla nici o putere în acesta, căci începú al neliniscie și tortura, dorul de Silvia, . . . dragostea.

Îi scriea fórte des, ér ea îl mângăia și îmbărbăta în continu »numai un an mai ai«. Numai un an și visul lor e realizat. . . . Dar în viață nimic nu e statornic, tóte sunt deșerte, puțin visuri se realizéză, ér visul lor încă a fost numai o nălucire. Preste câtva timp veni el acasă morbos, ochii lui căprii odinióră fermecători, ađi erau reci și privirea lor tristă.

Fața-i era galbină, ca o frunđă bătută de vânturile reci ale tómniei. Morbul se agrava din ȃi în ȃi, durerea Silviei încă creșcea. Îți era mai mare mila, se o veđi, cum ședea lângă patul lui, îl adia pe frunte, și din ochii îi curgeau șiróie de lacrimi.

Se-l p rdă pe el, pe care at t de drag îl avea  i în care  i puse tótă speranța, era o nedreptate a naturii, o cruđime a sorții.

Nu trec  mult şi el adormi în D mnul. Era m ntuit de t te,  i a a de bine se simțea lângă părinții sei, cari de c ți-va ani durmeau la umbra unei cruci de p tră.

De c te ori n' a dorit Silvia, ca se odichnescă  i ea l ngă el, se fie aprópe unul de altul. . . . Cum se trăescă ea singură, fără m ngăiere? Avea avere în deajuns dar ce-i folosea? N' ar fi dat tótă averea bucuros, numai el se-i r m n ? Dar D-đeu nu ne întrebă pe noi. S' ar fi putut mărita după altul, căci avea mulți adoratori, dar „numai unul a iubit“  icea ea „altul nu-i trebuie nici odată“.

Mergea adese la morm ntul lui, încât de pașii ei se făcuse c r ruș  bătută în cimiter. Florile sădite pe morm ntul lui creșteau  i înfloreau udate de lacrămile ei.

Dar bunul părinte totdeuna a fost m ngăierea celor întristați. O dusă mai aprópe de sine, o chem  ca se-i servesc . . . . Din averea ei lăsă să se zidesc  o m n stire de-asupra morm ntului aceluia, pe care l' a iubit,  i în care  nt r  ea de bună voe. Intre zidurile celeia  i afla ea m ngăiere, rug ndu-se pentru sufletul părinților și binef catoriului ei, dar mai ferbinte pentru sufletul lui. A trăit p n  la ad nci b tr nețe împlinind cu pietate  i evlavie poruncile lui D-đeu,  r după rugăciunii adesea  icea: »Numai c teva glii de pământ mă despart de el.«

Stefan V. Velțian

Țara norocului s u l g nul basmelor  i al poveștilor.

Scriere mitologico-umoristico-scientific  de Aron Boca-Velchereanul.

Omul pre pământ descinde,
Ușa casei să deschide,
Vine o  in  minunată,
N' are s t 'n lumea tótă,

„Dic  omule! ascultă,
„După calea ta cea multă,
„Iată că ajungi de loc,
„Chiar în țara lui Noroc,

„Veđi lumina acea mare!
„Colo, colo, în depărtare,
„E îngrăditura țirii,
„Din materia luminării,

„Aur, argint, diamant,
„Și podóbe de brilant,
„Lucruri de aceea care,
„Rare se află'n lumea mare,

„Eu sum sora s relui,
„P đit rea omului,
„Care merge la acel loc,
„Colo'n țara lui Noroc,

Unde-a ochilor putere,
De marea lumină piere,
Omul e făr' de vedere,
Șe'n lontru, nu p te merge,

Dar na, flórea florilor
Intărirea ochilor,
Și când aprópe vei fi,
Și vederea ț-i-a slabi,

Tu flórea puțin o linge
Și pre la ochi o atinge,
Apoi dute fără frică,
Că lumina nu-ț-i mai strică.

Mergi pe drumul esta mare,
Că e cea mai  bl  cale,
Și când f mea, setea-ț-i strică,
Na ac sta petricic .

Merg nd, când  i când o linge,
F mea, setea-atunci se st nge,
Că e peatră nutritóre,
Din țara fratelui S re!

Nu uita  i ține-aminte,
Că merg nd tu mai nainte,
Vei ajunge la-o grădină
Cu tot feliu de póme plină,

P me, cum nu sunt în lume,
După bunețe  i nume,
Cari cu-alor frumset  mare,
Iți fac poftă de m ncare,

Și apoi, pe lângă drum,
Iți spun să sc i de acum,
Vor fi mesă cu m ncare,
Beuturi, frumos  tare,

Și ț-i-o veni poftă mare,
De beut  i de m ncare,
Dar închide a ta gură,
Să nu m nc  vro bucatur ,

Nici să beai! T te le lasă,
Să r m n -acol pre masă,
Că-i-a smeilor grădină,
Cu venin, farmece, plină.

De beai, sau m nc  din m ncare,
Te ia morbul de vomare,
Și nu tr esci vreme multă,
Dec t numai-o minut .

Dec  de aci vei porni,
Inainte-ț-i va eși,
O v ntos  spulberată,
Și te va lua îndată,

Te va duce înainte,
Preste c mpuri înflorite,
La o pădure umbr s ,
Va fi o casă frumos .

Ia acest fir de piperiu
Aruncă-l în sus spre ceriu,
Și va sta acea v ntos ,
La ușa casei frumos ,

Căci acolo locuesce,
Un satir, care grijesce,
Și dă la călători sfat,
Și putere de scăpat,

Din cursele următore,
Pentru om  ngrođit re!
Omul de aici pornind,
Și la satir ajung nd,

Satirul afară vine,
Și  ice cătră om: ține,
Acest pocal micuțel,
Plin cu piperi  m nuntel.

Și merg nd pe cale, iată,
Te va surprinde odată,
O Hyd  cumplită tare,
Ce-o sută capete are,

Când va vrea să te atace,
Tu alta nimic nu face,
Numai spre d nsa aruncă,
Piperi   i va s  să ducă.

Și ori ce te va-ntrista,
Tot din piperi  vei țipa,
Și poți merge fără frică,
Că nu vei păți nimic ,

Că piperiul e togmit,
Și a a e sorocit
De satiri o sută tri,
S  p t  pre om scuti.

Și merg nd tot înainte
Spaimă  r o să te-apuce,
Ajung nd din  nt mplare,
Pre un c mp m ndru  i mare,

Smei tot cu capete tri,
Cari stavi de cai vor p đi,
Și c ni cu capete d u 
Vei vedea — o spaimă nou .

Te vei duce mai departe,
Și vei vedea în o parte,
O minunată grădină,
Cu tot feliu de pomi plină,

Plin de póme aurite,
Cari de departe privitye,
Ca stelele strălucesc,
Și gust mare-ț-i oferesc,

Ins  fi cu grijă mare,
Nu umbra la  re care,
C  o mie sinei p ndesc,
Si de cumva te zaresc,

Puterea ț-i o slăbesc,
De viață te lipsesc,
Ca să nu te duci de loc,
Colo 'n țara lui noroc!

Pornind vei mai pribegii,
Și iată vei  nt lni,
Pre Atlas cel minunat
Și anume-ncredințat,

Cu putere dela Dei,
Ca el pre umeri sei,
Se ție Ceriul stelos,
Nu cumva să pice jos,

El e un urieș mare,
Inpunătoriu, f rte tare,
Dar  treci şi nu ai frică,
Că el nu-ț-i face nimic .

După-aceea mai merg nd,
Multe lucruri mari ved nd,
Odată vei tr s ri,
Că-nainte ț-i va eși

Minotaurul cel mare,
Care'n lume s t  n' are,
D u  fapturi cuprind nd
Frică, ter re-ar t nd,

El jum tate om este,
Cum se spune din poveste,
Și jum tate e taur,
Numindu-se Minotaur.

Ajung nd în altă parte,
De acolo nu departe,
Vei ajunge la Orfeu
C nt rețel Semi-zău,

Pre lângă el stă ascultă,
Vietate f rte mult ,
Hien , tigru  i leu,
Și cerbul cu puil s u

Barza, Sturđul, Merla, Cucul,
Ursul, Vulpea, Șacal, Lupul,
C te vietăți din lume,
T te se adună-anume,

Se'mbulđesc spre întrecute,
Ca pre Orfeu să-l asculte,
Că l' a d nsului c ntare
Arbori, pomi din depărtare,

Vin păduri întregi, se mută,
Și fac umbră mult plăcută,
S  p t  c nta Orfeu,
Dorul  i necazul s u,

Fentru buna lui soție,
Ce-a trecut-o pre vecie,
Preste Styx, Caron cel mare,
Omul fără îndurare,

Duc nd-o la iad în jos,
La  mperiu'n tunecos,
Ca altu să nu mai vie,
La Orfeu spre bucurie,

La a lui Orfeu c ntare,
Lasă Zei banchet mare,
Părăsind alor păhar,
Cu beuturi de nectar,

Vin de ascultă cu dor,
Pre Orfeu c nt rețel lor,
St nd uimiți în meditare,
De-a c nt rei fermecare,

Zei pl c  ochii în jos
Comp timind dureros,
Sórtea celui muritoriu
Și din lume trecătoriu.

Apoi r g  pre Orfeu,
S -ncete c ntatul s u
Că inima lor să fr nge,
Voia bună li-să st nge,

Că vor merge colo'n jos,
La iadul întunecos,
Și-or tramite-alui soție,
Că  r la d nsul să vie,

Atuncea Orfeu pre strune,
M na apăsat o pune
Și cu trist c ntatul s u
Străpunge inima 'n Zeu,

Zei fug cu toții în jos
La iadul întunecos,
Tr mit  nd rept să vie
Și alui Orfeu soție

Sosînd dînsa la Orfeu,
Insoțită de un Zeu,
Orfeu la-a ei vedere
Din cântarea sa de jele,

Cu cea mai mare tărie,
O'ntorce spre veselie,
De pătrunde pînă jos,
In iadul întunecos,

Toți Zeii aud ș'odată,
Se în schimbă și se gată,
Și Zeițele cu toate,
Se găsesc pre cât se pôte

De frumos, împodobite,
Cu cunune aurite,
Cu flori și cu aromate,
Cu Suliman, cu de toate,

Toți și toate se pornesc,
Și către Orfeu grăbesc,
După ei urmază 'ndată,
O mulțime minunată

De beuturi și mîncări,
Scaune și lumînări,
Și tutunuri delicate
Pome bune, parfumate,

Tablouri, lampe, oglinzi,
La alor vedere prinzi,
A te mira cât se pôte,
Pentru a lor lucruri toate,

Și ajungînd la Orfeu,
Ordinază lucrul său,
Scaunele'n jur s'asașă,
Ca Zeițele să șadă.

După acea Zeii în jur,
Pre Zeițe încunjur,
Și apoi de-asupra lor,
In aerul cel azor,

Cunună, tablouri, oglinde,
Stau tôte frumos togmite,
Mesele se ordinază,
Beuturi, mîncări s'asașă.

Orfeu în mijloc voios,
Cîntă așa de frumos,
Încât tot ce-i viu în lume,
Fie de ce soiu și nume,

Din tôte părțile vin,
Punându se în jur lin,
Altele formînd spalir,
Stau și pre Orfeu admir.

Paserile cîntătoare,
Tot felii de sburătoare,
Vin Zînele pre'trecute
Și satiră, cete multe,

Vrăjitori, descântători,
Fermecători, urzitori,
Vin mereu, vin și se-aseșă
Ca acest banchet să vadă.

Diavoli, drați, din iad pornesc,
Și iadul îl părăsesc,
Și sosînd aici și ei,
Vine în mîntă la Zeii:

Dacă puterile tôte
Au eșit din iad, se pôte,
Omenii să se revolte,
Să strice, sdrobescă tôte,

Iupiter se scôlă'n sus
Și la moment a dispus
Fulger, trăsnete, schînteii,
După drați, diavoli și smei.

Și cât ai bate în palmă,
La moment, ute de grabă,
Tôtă ciata 'ntunecată,
In iad este îndesată.

Vin, tot felii de flori sosesc,
Și totul împodobesc,
Dup' aceea vine 'ndată
A musicanților ceată

Din vechimea 'ntunecată,
Căți au existat v'odată,
Se asașă în jur îndată,
Er Orfeu strunele-și gată,

Și er prinde a cînta,
Musicanții a-l urma,
Paserile încep cîntare,
Florile dau miros mare,

Intre oșpeți un dor mare
Se iscă, de ospătare
Mîncă, beu, se veselesc,
Și pocalele ciocnesc,

Cu Zeițe și cu Zîne,
Rostind toaste divine,
E ospăt, frate, ca care
N'a mai fost în lumea mare

Cincizeci de ani a durat
Acest banchet minunat,
Apoi mersă fie-care,
Iarăși la a sa chiemare.

Omule ai curaj mare,
Ca alui Orfeu cîntare
Să nu te oprăscă'n loc
Din calea către Noroc.

Călătorind mai nainte
Nu uita și ține-aminte,
Vei ajunge la un munte,
Pre a cărui 'naltă frunte

Stă fîntuit Prometeu
De Iupiter mare Zeu,
Prometeu, titanul mare,
Care cu multă 'ndurare

Pre omenii îi conducea
Tot spre bine cât putea,
Ferindu-i de tot cel rău,
Un Vultur merge mereu,

Mîncă din al lui ficat,
Și dacă s'a depărtat
Vulturul, ficatul crește,
Iară Prometeu căsnesce.

Rabdă dureri și suspină
Și nu-i inimă creștină,
Ca pe el să-l mîntuiască
Din robia-i tirănescă.

Te sui omule la el
Și debate cîtinel
Fierele și-l slobodesce,
Că-apoi el te sfătuesce

Și 'ți va spune el de loc,
Cum e 'n țara lui Noroc,
Ce trebuie să împlinesci,
Ca acolo să sosesci.

(Va urma).

CRONICA LUNARĂ.

Corul plugarilor din Șoimuș la Bistriță. Duminecă la 5 Noiembrie a. c. corul plugarilor din Șoimuș sub conducerea d-lui magistru coral Traian Bratescu și în prezența unui public numeros a cîntat răspunsurile dela s-tă missă în F-dur quartet cor mixt după N. Stef. Coriștilor din Șoimuș li-sa făcut o frumoasă primire la Bistriță; la bariera orașului au fost întimpinăți din partea membrilor reuniunii române de cîntări din Bistriță și a d-lor Gregoriu Radu și Ioan Moldovan membrii în comitetul bisericesc. Coriștii din Șoimuș s'au întors foarte mulțămîți de călduroasă primire a fraților lor Bistrițeni, reamintindu-și cu multă plăcere glumele și distracția ce le-a procurat coristul Ioan Fântână din Bistriță, cunoscut Șoimușenilor încă dela petrecerea de astă vară, când a debutat cu declamarea poeziei Florea lui Pătaș.

Hymen. Miru Petru Cristea și Valeria Anghel s'au cununat la 19 Noiembrie a. c. în biserica gr-cat. din Lechințioara.

— Dl. **Clementin Gav. Sima**, sergent-major (manipulant) și-a sîrbat cununia cu d-șora **Elena Rus** în 19 Noiembrie n. a. c., în biserica gr-cat. din Orăștie.

La expoziția din Paris. Dl. Mocean, profesor de gimnastică va reprezenta cu elevii sei dansuri naționale romănesci. Trupa, cu care se va produce dl Mocean, e deja compusă, mai avînd se căștigă încă numai dansătoare.

Telefonul ca orologiu cu sonerie. In New-York s'a constituit o societate pe acțiuni cu scopul de a substitui prin telefon orologele cu sonerie. Fie-care prenumărant s'era va însciința la biroul central óra la care doresce se fie trezit, er diminéta la óra hotărîită soneria telefonului îi va face sgomot așa de puternic, încât tun se fie și va trebui să se trezescă.

Bibliografia.

Calendariul nostru, pe anul visect 1900, este titlul unui nou calendariu ce a scos la lumină „Tribuna poporului“ și costă numai 30 cr. plus 5 cr. portul postal, la comande mai mari de 10 exemplare se dau 20% rabat.

Simplificarea graficiei și ortografiei. Sub acest titlu a scos de sub tipariu Dr. Ilie Trăilă, avocat în Caransebeș o interesantă scriere ce s'a tipărit foarte frumos în tipografia diecesană de acolo cuprinsul e următorul: Introducere. I. Durata periodică în pronunțarea vocalelor finale. II. Omiterea lui *i* atonic din flexiuni (*ii* și *ii*). III. Omiterea lui *l* atonic din articlure (ul). IV. Considerante. V. Fonetism în ortografia denotă progres. VI. Urzirea lui *ă* și *î* în fonetica romănescă. VII. Contemplarea caracterelor grafice pentru *ă* și *î*. VIII. Alte calamități ortografice.

Avis și apel. Inaltul minister al instrucțiunii publice și al cultelor din Bucuresci a abonat pentru înzestrarea bibliotecelor populare înființate pe lângă școlele rurale 200 exemplare din scrierea mea »Novele și schițe«, fascicolul I. Acesta e o dovadă, că scrierile mele sunt potrivite spre acel scop. Aducându-o acesta la cunoștința onor. public, îmi iau voe a-i atrage atențiunea, că din fascicolul I al novelelor mele mai am câteva sute exemplare, cari sa află aci la mine și se pot căpăta pentru prețul de 40 cr. exemplarul. Totdată fac cunoscut, că am pus sub tipar broșura a II., care va fi de 5 côle tipărite și se va da cu prețul de 55 cr. (1 franc 50 bani). Deci, dacă crede onoratul public, că ar merita să se tipărescă întrîga scrierea mea „Novele și schițe“, este rugat să o aboneze. **Ioan Pop Reteganul**, Sibiu, Quergasse Nr. 15.

Invitare de prenumerațiune la opul „Predici ocasionale și funebrele“ de Dr. Em. Elefterescu, profesor. — Trăim într'o secetă literară îngrozitoare, căci trec luni, ba chiar ani pînă se apară ceva pe terenul literaturii noastre, ce ar atrage deosebita atențiune a publicului cetitor. — Puterile autorilor noștri de astăzi parte absorbite de politica militantă, parte de deosebitele datorințe ce li

se impun pe toate terenele de viață și de activitate, sunt atât de resfirate în luptele purtate în atâtea direcțiuni, încât astăzi nu putem observa o concentrare a acestora pentru a putea produce pe câmpul literaturii noastre ceva folositor.

În sgomotul luptelor pentru viața de mâne și conform promisiunii ce am dat în prefața opului de »Predici pe toate Duminicile și serbătorile de preste an“ ce au apărut în anul 1894; m'am decis a pune sub tipar un op de predici ocazionale, (predice funebrale, de cununii, la sântirea de biserică, începutul anului școlastic, introducerea în parohie etc.) pe cari în curând îl voi da în mâinile onoratului cler român spre apretiare și folosință.

Fie-mi permis dar' on. public a conta la bunavoința d-vostre de a ne oferi binevoitorul sprigin, ce pentru mine ar fi un izvor de încurajare pe terenul muncii mele, prenumărându-vă la susnumitul op.

Opul conține 30 predice pentru diferite casuri de morțe, 12 predice pentru cununii, 3 predice pentru sfințiri de biserică, 5 predice pentru introducerea în parohii, o predică pentru începutul anului școlar, o predică pentru ajutorarea bisericii. În total 52 predice, cari vor rezulta circa 20—21 côle tipărite 8° mare

Prețul de abonament pentru Austro-Ungaria e 1 fl. 50 cr. er pentru România 4 franci — lei noi.

Respunzând suma anticipativă opul se va trimite în leg + francat, la din contră cu rambursă.

Se poate procura dela tipografia „Aurora“ A. Todoran în Gherla (Szamosujvár).

Diverse.

Micul principe Carol — caporal. În decursul bôlei de care suferise micul principe Carol, s'a întâmplat, că medicii i-au prescris o doftorie foarte amară, pe care principele de loc n'a voit s'o ia, pe lângă toate stăruințele medicilor și a părinților sei. Într-aceea intră la densus însuși regele Carol și aflând despre acesta, la rugat și el ca se le iee, dar înzădar. Principele nu voia odată cu capul. Atunci regelui îi trecu o idee prin cap. Se duse din nou la principe, și i șopti la ureche, că-l face caporal, dacă va lua medicina. Și principele în bucuria ce-l cuprinsese auzind acestea îndată a luat-o, căci iubesc foarte mult pe soldați.

Lucrul manual. Vêduva unui fabricant bogat din Varșovia a dăruit aproximativ suma de 1,000,000 franci pentru practica lucrului manual educativ în școlele de acolo și pentru instituțiunea cursurilor de jocuri școlare. O comisiune de 2 membri e autorizată. se facă studii în Elveția, Paris, Nâas (Șvedia) și Petersburg în scopul organizării acestui obiect de învățământ.

Cât prețuesce un prânz la Gôthe. Hugo Schuchardt, profesor la universitatea din Graz a trimis pentru statua lui Gôthe, ce se va ridica în capitala Stiriei, 10 fl. cu următorea motivare: „Tatăl meu a prânzit la Gôthe, dar nu avut ocaziunea a se revanșa, eu trimit deci 10 fl. pentru statua lui“. Se vede, că dl profesor tacséză cu 10 fl. onôrea de a fi prânzit tatăl seu la renumitul poet germân.

Diare. În lumea întrégă apar într'un an aproximativ 12 miliarde de esemplare de diare, cu cari s'ar puté acoperi un teritoriu de 2000 kilometri pătrați. Greutatea hârtiei folosite e de 781,250 tone. Ca cineva să citescă diarele toate, câte apar într'un an, ar trebui să trăiască 100,000 de ani.

Deslegarea gâciturii de șach din broșura X.

Mândru este codrul
Mândră e câmpia
Peste tot parfume
Verdetă și flori
Se légănă-n aer
Cântă ciocărlia
Diua e senină
Ceriul fără nori.

Deslegare bună am primit dela dômnele și domnișorele: Victoria E. Roșca din Alba-Iulia, Silvia Brândieiu din Ciugudel, Regina Fărcaș, Victoria Taslovan din D. Széplac, Emilia Șerban Năsăud; și dela domni Nicolae Coroiu Ponoreanul, preot în Ponor, Petru P. Roșca din Alba-Iulia.

Nr. 940—1899.

Concurs literal.

Se publică concurs pentru un premiu de 30 corône de fiecare côle de tipar (8° mic), care se va decerne celor mai bune scrieri pentru usul poporului, cu preferință celor de cuprins religios-moral, ori din domeniul istoriei, economiei și al dreptului.

Singuratecele scrieri, având se formeze părți din »Biblioteca populară a Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român«, nu vor puté trece preste estensiunea de 4—5 côle de tipar.

Lucrări deja tipărite în limba română nu se admit la concurs; se pot premia însă și traduceri libere din literatura străină, dacă vor fi lucrat conform trebuințelor poporului român.

Manuscrisurile se vor adresa Presidiului Asociațiunii (Sibiu, strada morii nr. 8) până la 31 Maiu 1900 st. n. și se vor scrie în caiete de format 4°, pe o singură față a foilor.

Decernerea premiilor se va face prin comitetul central al Asociațiunii, după ascultarea raportului comisiunii censurătoare ce va alege, și se vor plăti îndată după tipărirea scrierilor premiate.

Lucrările ce se vor premia, vor fi tipărite pe speșele Asociațiunii în 2000 esemplare și se vor incorpora »Bibliotecii populare a Asociațiunii.«

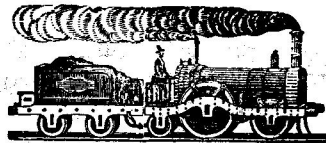
Dreptul de proprietate al eventualelor edițiuni ulterioare este al autorului.

La cas dacă între lucrările ce vor intra la concurs, se vor găsi mai multe scrieri corespunzătoare scopului avut în vedere, Asociațiunea își rezervă dreptul a le premia și tipări în decursul anilor viitori, tot sub condițiunile arătate.

Din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ ținută în Sibiu la 2 Nov. 1899.

Dr. H. Pușcariu,
vicepreș.

Dr. C. Diaconovich.

POȘTA

REDACTIUNEI.

Onorați cetitori! Ilustrațiunea »Muntele Francisc Iosif« nefiind clișeu corespunzător nu s'a putut tipări.

La mai mulți. — Ne-au sosit mai multe comande pentru »Calendarul portativ« fără de a ni-se indica, care ediție se o trimitem. Spre orientare aducem din nou la cunoștința tuturor, că »Calendarul portativ« a apărut în 3 edițiuni: de 70, 50 și 40 cr., deci la ori ce comandă e de lipsă a se spune precis, care din acele 3 edițiuni e poftită.

D-lui G. S. în M. G. La epistola ce ni-ai trimis de-o-camdată și-am răspuns numai pe scurt, cât ce voiți dispune de timp îți voiți scrie mai pe larg.

D-lui E. P. B. Zodiile împăratului, narațiune istorică, din lipsa de spaț a rămas pentru broș. următoare.

Toli. Poesia: »În jalea mea« nu se poate publica. Novelei i-am făcut loc.

D-lui Isidor Suceava, preot gr.-or. în Sângeorgiul de pădure. Propunerea ce ni-o faci o primim cu plăcere.

D-lui N. P. în Cl. La epistola din urmă binevoiesce a ne răspunde.

D-lui E. S. Ce-i cu poesia promisă.

D-lui G. P. în C. »Rev. II.« în anul următor va publica material și mai variat, îmbrățișând secții nouă, oferind cetitorilor sei material variat și folositor. Mai multe în broșura viitoare.

D-lui O. V. în Cluj. Întrebarea D-tale fiind de interes public o vom publica-o cu răspuns cu tot în broșura I. al anului viitor, când spre acest scop vom deschide o rubrică separată.

D-lui N. P. Am primit piesa teatrală »Caracterul« și se va publica.

D-lui Ales. Șerban în V. De-o-camdată nu putem, mai târziu dacă se va puté face ceva, nu te vom uita.

D. E. T. Broșura cerută vi s'a trimis de mult, acum vi-o trimitem din nou.

D-lui I. Lăpădat preot în Belotincz. Am primit prețul, Calendarul vi se va espeda; poeziile cari nu s'au putut publica nu le mai păstrăm.

Abonenții noștri Nr. 2153, 2143, 2127, 2124, 2121, 2120, 2116, 2115, 2108, 2105, 2104, 2103, 2098, 2092, 2089, 2085, 2077, 2078, 2082, 2130, 2144, 2149 sunt rugați de a-și achita abonamentele restante.

Restanțierii sunt din nou recercați de a ne trimite prețul abonamentului, având și noi de a ne achita la tipografie.